

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on keventää aktivointisuunnitteluun ja kuntouttavaan työtoimintaan ohjaamiseen liittyviä hallinnollisia velvoitteita. Aktivointisuunnitelmia laadittaisiin jatkossa enää työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saaville työttömille. Työttömyysetuuteen oikeutettujen työttömien osalta työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma korvaisi aktivointisuunnitelman kuntouttavaan työtoimintaan ohjautumisen perusteena.

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi	3
2.1 Kuntouttava työtoiminta	3
2.2 Aktivointisuunnitelma	4
2.3 Aktivointisuunnitelman laatiminen	5
2.4 Monialaisen tuen yhteistoimintamalli ja monialainen työllistymissuunnitelma	5
2.5 Nykytilan arviointi	6
3 Tavoitteet	10
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	10
4.1 Keskeiset ehdotukset	10
4.2 Pääasialliset vaikutukset	10
4.2.1 Vaikutukset julkiseen talouteen	11
4.2.2 Vaikutukset työttömien asemaan	13
4.2.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	16
4.2.3.1 Vaikutukset hyvinvointialueiden toimintaan	16
4.2.3.2 Vaikutukset työvoimaviranomaisen, Kelan ja KEHA-keskuksen toimintaan	17
4.2.4 Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa	18
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset	20
6 Lausuntopalaute	21
7 Säännöskohtaiset perustelut	22
8 Voimaantulo	25
9 Toimeenpano ja seuranta	26
10 Suhde muihin esityksiin	26
10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä	26
10.2 Suhde talousarvioesitykseen	26
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	26
LAKIEHDOTUS	30
Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta	30
LIITE	33
RINNAKKAISTEKSTI	33
Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta	33

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan on kirjattu asiakastyötä tekevien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten hallinnollisen työn taakan vähentäminen. Hallitusohjelman mukaan edistetään ammattihenkilöstön mahdollisuuksia kohdentaa työaika asiakastyöhön ja vähennetään ammattihenkilöstöltä vaadittavan kirjallisen työn määrää.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen päätöksiin, joilla hallitus on sopinut vuosien 2026–2029 julkisen talouden suunnitelmasta, sisältyy ”kuntouttavan työtoiminnan aktivointisuunnitelmien hallinnollinen keventäminen”. Toimenpiteen tavoitteena on vähentää hyvinvointialueiden yleiskatteellista rahoitusta 1,6 miljoonaa euroa vuodesta 2026 alkaen.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Valmistelussa on tehty yhteistyötä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Esitysluonnoksesta järjestettiin lausuntokierros ajalla 12.6.–7.8.2025 Lausuntopalvelu.fi-palvelussa. Lausuntoa pyydettiin yhteensä 371 taholta, minkä lisäksi myös muilla tahoilla oli mahdollisuus antaa esitysluonnoksesta lausuntonsa. Lausuntoa pyydettiin ylimmiltä laillisuusvalvojilta, hyvinvointialueilta, kunnilta ja työllisyysalueilta, Kansaneläkelaitokselta sekä muilta keskeisiltä sidosryhmiltä ja toimijoilta. Lausuntoja vastaanotettiin yhteensä 86. Lausuntopalautetta ja sen huomioon ottamista käsitellään jaksossa 6.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://stm.fi/hankkeet> tunnuksella STM040:00/2025.

Hallituksen esityksestä on käyty kuntalain (410/2015) 11 §:n mukainen neuvottelu, ja asia on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

Suomenkielinen esitys on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttavasta työtoiminnasta säädetään kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001). Lain tarkoituksena on parantaa pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja työvoimaviranomaisen tarjoamaan julkiseen työvoimapalveluun. Kuntouttava työtoiminta on viimesijainen sosiaalipalvelu, jota järjestetään silloin, kun työtön ei työ- ja toimintakykynsä asettamien rajoitusten johdosta voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön.

Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 §:n (1280/2022) mukainen sosiaalipalvelu, joka kuuluu hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Kuntouttava työtoiminta on myös työttömyysturvalain (1290/2002) mukainen työllistymistä edistävä palvelu. Siltä osin kuin kuntouttavan työtoiminnan asiakas kuuluu työttömyysturvan piiriin, sovelletaan myös

työttömyysetuutta koskevia työttömyysturvalain säännöksiä. Mikäli kuntouttavan työtoiminnan asiakas saa toimeentulotukea, sovelletaan myös toimeentulotuesta annettua lakia (1412/1997).

Kuntouttavan työtoiminnan palvelukokonaisuuteen tulee lain mukaan kuulua henkilön elämänhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä edistäviä palveluita. Palveluihin voi kuulua yksilö- ja ryhmämuotoista toimintaa, jota voidaan toteuttaa erilaisissa toimintaympäristöissä. Palveluun tulee sisältyä aina henkilön tarvitsema tuki ja ohjaus, jota annetaan henkilökohtaisena tai ryhmässä toteutettavana palveluna. Kuntouttava työtoiminta on sovittava yhteen henkilön tarvitsemien muiden sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelujen, julkisten työvoimapalvelujen sekä muiden palvelujen ja tukitoimien kanssa.

Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen perustuu asiakkaan kanssa laadittavaan aktivointisuunnitelmaan tai monialaiseen työllistymissuunnitelmaan.

2.2 Aktivointisuunnitelma

Kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia sovelletaan 3 §:n 1 momentin mukaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 38 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana, tai saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäivärahakauden ajan työttömyyspäivärahaa. Lakia sovelletaan myös henkilöön, jolle on järjestetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työnhakukeskustelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen.

Lakia sovelletaan myös 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä, tai työttömyysturvalain 6 luvun 7 tai 9 §:n mukaisen työttömyyspäivärahakauden jälkeen saanut työttömyyden perusteella työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä. Lakia sovelletaan myös henkilöön, jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen 12 kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen.

Lakia sovelletaan kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen myös sellaiselle edellä kuvatut määritelmät täyttävälle henkilölle, joka on ohjattu työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa (381/2023, *TYM-laki*) tarkoitetulla tavalla monialaisen tuen yhteistoimintamalliin ja jonka kanssa laaditaan mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma. Monialainen työllistymissuunnitelma korvaa tällöin kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitetun aktivointisuunnitelman.

Työmarkkinatukeen oikeutetulle tai työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavalle tai työttömyyspäivärahaa saavalle henkilölle voidaan hänen pyynnöstään järjestää kuntouttavaa työtoimintaa ennen 3 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjä määräaikoja, jos hyvinvointialue ja työvoimaviranomainen varattuaan henkilölle tilaisuuden tulla kuulluksi arvioivat kuntouttavan työtoiminnan parhaiten tukevan henkilön elämänhallintaa ja työllistymisedellytyksiä.

2.3 Aktivointisuunnitelman laatiminen

Kuntouttavasta työtoiminnasta annettu laki velvoittaa työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen laatimaan aktivointisuunnitelman yhteistyössä aktivointiehdon täyttäneen henkilön kanssa. Aktivointiehto täyttyy, kun henkilölle on maksettu työttömyyden perusteella työttömyysetuutta tai toimeentulotukea kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 §:n 1 tai 2 momentissa määritelty aika.

Kansaneläkelaitos (Kela) toimittaa maksupäivien täyttymisestä tiedon työttömyysetuuden osalta työvoimaviranomaiselle ja toimeentulotuen osalta hyvinvointialueelle. Hyvinvointialue ja työvoimaviranomainen ovat tiedon saatuaan velvollisia viipymättä aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi. Henkilöllä, joka täyttää edellä mainitut edellytykset, on velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen yhdessä työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen kanssa.

Työvoimaviranomaisen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:n mukainen työllistymissuunnitelma. Hyvinvointialueen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työvoimaviranomainen on tehnyt henkilön kanssa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:n mukaisen työllistymissuunnitelman tai että työvoimaviranomainen on varannut edellä 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulle henkilölle tilaisuuden työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun työnhakukeskusteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakukeskusteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, hyvinvointialueen tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

Aktivointisuunnitelma on työllistymissuunnitelman korvaava suunnitelma, joka on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työttömyysturvalain 5 luvun 3 tai 7 §:ssä tarkoitetun työssäoloehdon. Aktivointisuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen ja henkilön kesken. Työvoimaviranomainen tarkistaa aktivointisuunnitelman työnhakuvelvollisuuden osalta kolmen kuukauden välein.

Aktivointisuunnitelmaa tehtäessä julkiset työvoimapalvelut ovat työttömän henkilön ensisijaisia palveluja. Jos työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja henkilö yhdessä arvioivat, että henkilö ei työ- ja toimintakykynsä asettamien rajoitusten vuoksi voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön, aktivointisuunnitelmaan tulee sisältyä kuntouttava työtoiminta tai erityislakien mukaisesti sellaisia sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja, jotka parantavat henkilön työ- ja toimintakykyä.

2.4 Monialaisen tuen yhteistoimintamalli ja monialainen työllistymissuunnitelma

Vuoden 2025 alussa voimaan tulleessa työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa säädetään työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoimintamallista. Lain 2 §:n mukaan työllistymistä edistävässä monialaisen tuen yhteistoimintamallissa työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kela yhdessä arvioivat työttömän monialaisen palvelutarpeen, suunnittelevat ja yhteensovittavat työttömien työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelut kokonaisuuksiksi sekä vastaavat työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta. Monialaisen tuen yhteistoimintamallissa yhteensovitettavia palveluja ovat työvoimapalvelut sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelut. TYM-laissa ei säädetä työttömyyden keston perustuvista asiakaskriteereistä, vaan työtön voidaan ohjata lain 3 §:n mukaisesti monialaiseen palvelutarpeen arviointiin, jos työttömän työllistymisen

arvioidaan edellyttävän yhteistoimintamallin mukaista työvoimapalveluiden sekä sosiaali-, terveys ja kuntoutuspalveluiden yhteensovittamista. TYM-lain esitöiden (HE 207/2022 vp, s. 347) mukaan kyse on pitkäkestoista tuen tarpeesta, joka ei ole ratkaistavissa viranomaisten välisellä konsultoinnilla.

Monialaisesta työllistymissuunnitelmasta säädetään TYM-lain 4–7 §:ssä. Monialaisessa työllistymissuunnitelmassa sovitaan 5 §:n mukaan työttömän palvelutarpeen mukaisista työvoima-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista. Lisäksi suunnitelmaan voidaan tarvittaessa sisällyttää muita työttömän osaamista, työmarkkinavalmiuksia ja työ- ja toimintakykyä lisääviä palveluja ja työnhakuun liittyviä toimia. Monialaisessa työllistymissuunnitelmassa on sovittava suunnitelman toteutumisen seurannasta. Työllistymissuunnitelman tulee sisältää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 5 luvussa tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, ellei mainitun lain 48 §:stä muuta johdu.

Monialaisen tuen asiakkuus alkaa, kun monialainen palvelutarpeen arviointi aloitetaan. Työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja työtön laativat yhdessä monialaisen työllistymissuunnitelman monialaisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Kela osallistuu suunnitelman laatimiseen, jos työttömän palvelutarve edellyttää Kelan kuntoutuspalveluja. Monialainen työllistymissuunnitelma tulee olla laadittu kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun palvelutarpeen arviointi on aloitettu. Työttömälle annetaan edellä mainittuna aikana myös ohjausta, jonka tarkoituksena on parantaa hänen valmiuksiaan ja sitoutumistaan työllistymisensä edistämiseen.

Mikäli monialaisessa palvelutarpeen arvioinnissa päädytään siihen, ettei työttömällä ole palvelujen yhteensovittamisen tarvetta, yhteistoimintamallin asiakkuus päätetään ja vastuu palveluprosessista siirtyy työttömän monialaiseen palvelutarpeen arviointiin lähettäneelle taholle. Työtön voidaan myös vaihtoehtoisesti ohjata muuhun tarpeenmukaiseen palveluun. (HE 207/2022 vp, s. 350.)

TYM-lain 7 §:n mukaan työtön on velvollinen osallistumaan monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen, toteuttamaan hänen kanssaan laadittua suunnitelmaa sekä hakeutumaan ja osallistumaan suunnitelmassa sovittuihin palveluihin. Työtön on myös velvollinen suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla ilmoittamaan suunnitelman laatimiseen osallistuneille viranomaisille, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa.

Monialaisen työllistymissuunnitelman tarkistamisesta säädetään TYM-lain 6 §:ssä. Työvoimaviranomaisen on huolehdittava työllistymissuunnitelman tarkistamisesta työttömän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla, kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein, sekä ellei asiakkaan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta, työttömän sitä erikseen pyytäessä. Hyvinvointialueen ja Kelan on osallistuttava työllistymissuunnitelman tarkistamiseen niiden järjestämisvastuulle kuuluvien työllistymissuunnitelmassa sovittujen palveluiden osalta työttömän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla.

2.5 Nykytilan arviointi

KEHA-keskuksen ylläpitämän Työnvälitystilaston mukaan vuonna 2024 laadittiin yhteensä 88 536 aktivointisuunnitelmaa, joista alle 25-vuotiaille laadittujen suunnitelmien osuus oli 10 508. Monialaisia työllistymissuunnitelmia laadittiin 78 217, joista alle 25-vuotiaille laadittujen suunnitelmien osuus oli 7 350. Laadittujen suunnitelmien määrä on kasvanut vuoteen 2023 verrattuna. Vuonna 2023 aktivointisuunnitelmia laadittiin yhteensä 80 240, joista alle 25-vuotiaille laadittujen suunnitelmien osuus oli 9 019. Monialaisia työllistymissuunnitelmia

laadittiin vuonna 2023 yhteensä 67 502 kappaletta, joista alle 25-vuotiaille laadittiin 6 611 suunnitelmaa.¹

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 27 §:n 2 momentin mukaan Kela toimittaa hyvinvointialueelle tiedot työttömistä alle 25-vuotiaista henkilöistä, joiden pääasiallinen toimeentulo on viimeisten neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen. Lisäksi tiedot toimitetaan 25 vuotta täyttäneistä henkilöistä, joiden pääasiallinen toimeentulo on viimeisten 12 kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen. Edellä kuvatus aktivointiehdon täyttäneistä työttömistä Kela lähetti hyvinvointialueille vuonna 2024 yhteensä 16 838 ilmoitusta. Ilmoituksista 7 302 koski alle 25-vuotiaista aktivointiehdon täyttäneitä. Tehtyjen ilmoitusten määrä on noussut vuodesta 2023, jolloin ilmoituksia tehtiin yhteensä 12 005 kappaletta, alle 25-vuotiaista tehtyjen ilmoitusten osuuden ollessa 6 835.²

KEHA-keskuksen vuoden 2024 tilinpäätöksen mukaan monialaisten työllistymissuunnitelmien ja aktivointisuunnitelmien tekoon kului työ- ja elinkeinotoimistoilla 339 henkilötyövuotta.³ Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyi valtion työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille 1.1.2025.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy (Hyvil) ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kartoittivat kyselyssään⁴ työikäisten työllistymistä ja työkykyä tukevien sosiaali- ja terveyspalvelujen ja niiden yhdyspintojen tilannetta hyvinvointialueilla alkuvuodesta 2024. Kyselyn vastauksissa tuotiin esille erilaisia lainsäädännön kehittämistarpeita. Kehitystarpeet liittyivät erityisesti sosiaalihuoltoa ja sosiaalipalveluja koskevaan lainsäädäntöön. Vastauksissa nousivat esiin näkökulmat esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan kehittämisestä, aktivointisuunnittelun keventämisestä ja toimialarajat ylittävistä tiedonkulusta. Työpaperissa arvioitiin lisäksi, että TYM-lain yhteistoimintamallin myötä uudistuneet kriteerit asiakkuudelle saattoivat kasvattaa merkittävästi asiakkaiden määrää ja muuttaa asiakaskunnan rakennetta.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n (SOSTE) vuoden 2023 sosiaalibarometrissa⁵ selvitettiin työ- ja elinkeinotoimistoissa ja kuntien työllisyyspalveluissa työskentelevien arvioita työllisyyden hoidosta. Sosiaali- ja terveyspalveluiden (sote-palvelut) siirrolla hyvinvointialueille arvioitiin yleisesti olevan paljon vaikutusta sote-palveluiden ja työllisyyspalveluiden yhteensovittamiseen. Vaikutusten katsottiin kohdistuvan erityisesti kuntouttavaan työtoimintaan sekä jossain määrin myös työttömille laadittaviin aktivointisuunnitelmiin. Vaikutuksia oli kuitenkin liian varhaista arvioida tarkemmin. Vastauksista käy silti ilmi, että haasteita koettiin niin aktivointisuunnitelmien laadinnassa kuin kuntouttavaan työtoimintaan pääsyssä.

¹ KEHA-keskus, <https://www.tyonvalitystilasto.fi/>.

² Kelan tilastotietokanta Kelasto, <https://tietotarjotin.fi/tilastodata/2051231/tilastotietokanta-kelasto>.

³ KEHA-keskuksen tilinpäätös vuodelta 2024, <https://www.doria.fi/handle/10024/192753>.

⁴ Vogt, Ellen; Saikku, Peppi; Blomgren, Sanna; Karjalainen, Jarno; Kock, Tuula; Normia-Ahlsten, Leena, Työllistymistä ja työkykyä tukevat sosiaali- ja terveyspalvelut hyvinvointialueilla 2024: Hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle tehdyn kyselyn tulokset. THL:n työpaperi 24/2024. <https://www.julkari.fi/handle/10024/149671>.

⁵ Landén, Pia; Peltosalmi, Juha; Typpö, Linda, Sosiaalibarometri 2023:1 Työllisyys. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry 2023. <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2023/04/2023-04-18-sosiaalibarometri-tyollisyys.pdf>.

Vaikka aktivointisuunnitelman ja monialaisen työllistymissuunnitelman suhteesta on säädetty kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa, on lakien soveltamisessa epäselvyyttä ja päällekkäisyyttä aktivointisuunnitelman ja monialaisen työllistymissuunnitelman laadinnassa. Kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa on yksityiskohtaisia säännöksiä esimerkiksi työttömyyden keston perustuvasta hyvinvointialueiden ja työvoimaviranomaisen velvollisuudesta käynnistää aktivointisuunnitelman laadinta yhteistyössä sekä suunnitelman päivittämisestä ja allekirjoittamisesta. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen (sote-uudistus) jälkeen ja uuden työvoimapalvelumallin myötä yksityiskohtaiset säännökset on koettu jäykiksi ja resursseja vieviksi.⁶ Myös sosiaalihuoltolain mukaisen sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain välisissä suhteissa koetaan olevan epäselvyyksiä.

Työ- ja elinkeinoministeriössä valmistelussa olevan työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevan esityksen luonnoksen lausuntopalaute⁷ sisältää myös aktivointisuunnittelua koskevia huomioita. Lausunnoissa on kiinnitetty huomiota muun muassa aktivointisuunnitelmien nykyisen sääntelyn ja toteuttamiskäytäntöjen ongelmakohtiin. Palautteessa on puollettu aktivointisuunnitelmien laatimista jatkossa asiakkaan yksilölliseen palvelutarpeeseen perustuen, eikä työttömyyden keston tai työttömyysturvan maksupäiväkertymiin perustuvaa kategorista aktivointisuunnitelmien laadintaa ole kannatettu. Lausuntopalautteen mukaan nykyinen sääntely johtaa usein tilanteisiin, joissa aktivointisuunnitelma laaditaan asiakkaalle, jolla ei tosiasiaa ole sosiaali- tai terveystalouden palvelujen tarvetta. Tämä aiheuttaa tehottomuutta palveluprosessissa ja kuluttaa viranomaisten niukkoja resursseja. Palautteessa on lisäksi korostettu suunnitelman laatimisen olevan raskas ja hallinnollisesti kuormittava prosessi, joka ei kaikissa tilanteissa tuota lisäarvoa asiakkaan palveluprosessiin. Samankaltaisia huomioita on tullut esiin myös muissa yhteyksissä, kuten valtiovarainministeriön normien keventämistä koskevan kyselyn vastauksissa⁸.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on aktivointisuunnittelua koskevista ratkaisuistaan todennut, ettei pitkään jatkunut työttömyys tai työmarkkinatuen maksaminen oikeuta päättämään henkilöllä olevan työ- ja toimintakyvyn rajoituksia⁹. Lisäksi apulaisoikeusasiamies on kiinnittänyt huomiota aktivointisuunnitelmien sisältöjen suppeuteen ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain vastaisuuteen¹⁰. Myös kuntouttavan työtoiminnan palvelua koskevista tutkimuksissa on tuotu esiin, että kaikki kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneet henkilöt eivät ole olleet kuntoutuksen tarpeessa.¹¹

⁶ Sosiaalihuollon hukkajahdin tulokset <https://vaikuttavuusseura.wordpress.com/hukkajahti/>.

⁷ Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi. <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=0c994c03-ab7e-496a-969c-f9982883506e>.

⁸ <https://vm.fi/-/kuntien-normien-keventamisedotukset-etenevat-jo-90-normia-purettu-tai-keventymassa>.

⁹ EOAK/5424/2017, EOAK/274/2018, EOAK/5860/2019.

¹⁰ EOAK/5479/2019, EOAK/233/2021.

¹¹ Mäntyneva, Päivi, Aktiivisen sosiaalipolitiikan ytimessä : etnografinen tutkimus kuntouttavasta työtoiminnasta. Akateeminen väitöskirja, Helsingin yliopisto 2020. <https://helda.helsinki.fi/items/4cae2ade-cf7e-4015-af0a-00a9a7327f62>; Saikku, Peppi Vaikeasti työllistyvien palvelurakenteet kunnissa: aktiivisuuden ja sosiaalityön yhteydet muuttuvassa tilanteessa. Teoksessa Blomgren, Sanna; Karjalainen, Jouko; Karjalainen, Pekka; Kivipelto, Minna; Saikkonen,

Ennen sote-uudistusta kuntouttavaa työtoimintaa toteutettiin kunnissa monin eri tavoin, ja usein yhteys sosiaalipalveluun oli katkennut. Noin joka toisessa kunnassa oli yksikkö, joka vastasi keskitetysti työllisyyden hoidosta. Vuonna 2016 tehdyssä tutkimuksessa kuntapäättäjät ja kuntien ylin johto raportoivat pitävänsä tärkeänä kunnan työmarkkinatuen maksuosuuden alentamista ja työttömien ohjaamista aktiivipalveluihin, etenkin kuntouttavaan työtoimintaan, joka oli ainoa kuntien oma työllistymistä edistävä palvelu.¹²

Sote-uudistuksen alussa vuonna 2023 hyvinvointialueilla alkoi alueellisesti erilaisten toteuttamistapojen yhtenäistäminen ja kehittämistyö. Hyvinvointialueiden ensimmäisinä toimintavuosina henkilöstön riittävydestä on tullut aiempaa näkyvämpi ongelma. Sosiaali- ja terveysalan työvoimapula yhdistettynä hyvinvointialueiden tiukka rahoitustilanteeseen on vaikeuttanut henkilöstövajeen korjaamista. Lisäksi henkilöstötarpeen nopean kasvun ennakoidaan THL:n raportin mukaan jatkuvan 2020- ja 2030-lukujen ajan.¹³ Henkilöstöresursseihin liittyvät ongelmat ovat heijastuneet myös aktivointisuunnitelmien laatimiseen.

Vuoden 2023 sosiaalibarometrin¹⁴ mukaan keskeisimmät työllisyyspalvelujen henkilökuntaa haastaneet asiat olivat työmäärän kasvu, asiakkaiden moninaiset palvelutarpeet, tehtäväkentän laajuus, pohjoismainen työvoimapalvelumalli ja henkilöstön henkinen kuormittuneisuus. Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyi kunnille vuoden 2025 alussa, eikä työvoimaviranomaisten toimintaa, tai esityksen vaikutuksia niiden toimintaan, voida siten arvioida yksityiskohtaisesti. Sosiaalibarometrissa ilmoitetut haasteet koskevat kuitenkin hyvin todennäköisesti myös uusia työvoimaviranomaisia.

Hyvinvointialueilta saadun tiedon mukaan työvoimapalveluiden siirto on aiheuttanut muutoksia työllistymistä edistävien palvelujen yhdyspinoilla ja muutosten odotetaan jatkuvan edelleen. Hyvinvointialueilta ja työllisyysalueilta on todettu, että hyvinvointialueilla jo tehdyt säästötoimenpiteet vaikuttavat hyvinvointialueiden mahdollisuuksiin osallistua nykyisen lain mukaisiin toimenpiteisiin, eikä kaikilla hyvinvointialueilla ole riittävästi resursseja osallistua kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa säädettyjen aktivointisuunnitelmien laadintaan lain tarkoittamalla tavalla. Työvoimaviranomaisten mukaan hyvinvointialueiden resurssitilanne on haastanut paikoin myös TYM-lain mukaista toimintaa.¹⁵

Paula; Saikku, Peppi. Sosiaalityö, palvelut ja etuudet muutoksessa. THL:n raportti 4/2016. <https://www.julkari.fi/handle/10024/130515>.

¹² Saikku, Peppi, Vaikeasti työllistyvien palvelurakenteet kunnissa: aktivoinnin ja sosiaalityön yhteydet muuttuvassa tilanteessa.

¹³ Honkatukia Juha, teoksessa Tynkkynen, Liina-Kaisa; Paatela, Satu; Aalto, Anna-Mari; Keskimäki, Ilmo; Nykänen, Eeva; Peltola, Mikko; Sinervo, Timo; Tammi, Tuukka; Viita-aho, Marjaana (toim.), Tilannekuvia hyvinvointialueilta – muutokset palvelujärjestelmässä sote-uudistuksen alkuvuosina. THL:n raportti 3/2025. <https://www.julkari.fi/handle/10024/151017>.

¹⁴ Landén, Pia; Peltosalmi, Juha; Typpö, Linda, Sosiaalibarometri 2023:1 Työllisyys. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry 2023. <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2023/04/2023-04-18-sosiaalibarometri-tyollisyys.pdf>.

¹⁵ Esim.

<https://vm.fi/documents/10623/231063458/Ehdotukset%20jotka%20arvioitavina%20hankkeissa%2019.3.2025.pdf/9014be7d-a668-acf7-e554->

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on keventää aktivointisuunnitteluun liittyviä viranomaistehtäviä sekä purkaa aktivointisuunnitelman ja monialaisen työllistymissuunnitelman välisiä päällekkäisyyksiä. Esityksen tavoitteena on tehostaa hallintoa, sujuvoittaa lainsäädäntöä sekä turvata hyvinvointialueiden henkilöstöresurssin riittävyyttä. Esityksellä pyritään lisäksi osaltaan parantamaan julkisen talouden kestävyyttä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia muutettaisiin siten, että aktivointiehto ja aktivointisuunnitelmien laatiminen jäisivät voimaan vain toimeentulotukea saavien työttömien osalta. Työttömyysetuuteen oikeutettujen työttömien osalta työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma korvaisi aktivointisuunnitelman kuntouttavaan työtoimintaan ohjautumisen perusteena.

Aktivointisuunnitelmia laadittaisiin jatkossa vain työttömyyden perusteella toimeentulotukea saaville henkilöille. Työttömyysetuuteen oikeutetuille henkilöille laadittaisiin jatkossa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukainen työllistymissuunnitelma tai työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain mukainen monialainen työllistymissuunnitelma. Tällä välttyttäisiin nykyisen aktivointisuunnittelun aiheuttamilta tilanteilta, joissa aktivointisuunnitelmia laaditaan monialaisesti sellaisille työttömille henkilöille, joilla ei ole sote- ja työvoimapalvelujen yhteensovittamisen tarvetta. Kuntouttavan työtoiminnan palveluun ohjaututtaisiin jatkossakin vain aktivointisuunnitelman (toimeentulotukea saavat) tai monialaisen työllistymissuunnitelman perusteella.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt yhteisvaikutusten arviointia sosiaaliturvan ja sosiaali- ja terveystalouteen tehtävien lakimuutosten yhteisvaikutuksista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemissa muistioissa arvioidaan hallituskauden toimeentuloturvaruokien yhteisvaikutuksia toimeentulotuen saajiin ja tulonjakoon sekä eri ihmisryhmien perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. Arviointimuistiot on julkaistu valtioneuvoston Hankeikkuna-palvelussa tunnuksella STM062:00/2025.

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö ja työ ja elinkeinoministeriö ovat valmistelleet yhteisvaikutusten arviointimuiston hallituksen esityksestä eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi, hallituksen esityksestä eduskunnalle toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta sekä hallituksen esityksestä työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi.

Arvioinnit ovat käytettävissä hallituksen esityksiin sisältyvien vaikutusarviointien täydentäjänä eduskuntakäsittelyssä.

4.2.1 Vaikutukset julkiseen talouteen

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen. Lakimuutos vähentäisi hyvinvointialueiden ja työvoimaviranomaisten kustannuksia, kun velvollisuus laatia aktivointisuunnitelma työttömyysetuutta saaville poistuisi. Taloudellisten vaikutusten arviointi perustuu tilastotietoihin tehtyjen suunnitelmien kokonaismäärästä, arvioihin suunnitelmiin käytettävästä työajasta sekä suuntaa antaviin arvioihin siitä, mikä osuus aktivointisuunnitelmista poistuisi lakimuutoksen myötä. Vaikutusten arviointiin ja arvioinnin perusteena oleviin oletuksiin liittyy merkittävää epävarmuutta, sillä tarkkaa tietoa työmarkkinatukea saaville laadittujen aktivointisuunnitelmien määrästä tai uusien aktivointisuunnitelmien ja päivitysten määrästä ei ollut käytettävissä. Esityksen vaikutusarvioiden laatimista vaikeuttavat lisäksi työllisyysalueiden juuri alkanut toiminta muutoksineen, hyvinvointialueiden talouden tasapainottaminen ja hallituksen linjaukset tulevista sosiaalihuollon säästöistä, joiden vaikutuksia hyvinvointialueet voivat ennakoida toiminnan järjestämisessä.

KEHA-keskuksen tilinpäätöksen mukaan monialaisiin työllistymissuunnitelmiin ja aktivointisuunnitelmiin käytettiin vuonna 2024 TE-toimistoissa yhteensä 339 henkilötyövuotta, ja niihin liittyvät kokonaiskustannukset olivat 24 miljoonaa euroa. KEHA-keskuksen Työvälistilaston mukaan aktivointisuunnitelmia tehtiin vuonna 2024 yhteensä 88 536 kappaletta ja monialaisia työllistymissuunnitelmia yhteensä 78 217 kappaletta. Suunnitelmien kokonaismäärästä ja niihin käytetyistä henkilötyövuosista arvioitiin, että yhden suunnitelman tekemiseen menisi keskimäärin 3,11 tuntia. Lausuntopalautteen mukaan monialaisen työllistymissuunnitelman tekeminen vie enemmän aikaa kuin aktivointisuunnitelman tekeminen, mutta tarkkaa tietoa ajankäytöstä eri suunnitelmien osalta ei ole. Tässä esityksessä on arvioitu, että aktivointisuunnitelmaan käytetään keskimäärin 2,6 tuntia ja monialaiseen työllistymissuunnitelmaan keskimäärin 3,7 tuntia. On huomioitava, että aiempina vuosina tehtyjen suunnitelmien kokonaismäärä sisältää sekä uudet suunnitelmat että suunnitelmien päivitykset niin aktivointisuunnitelmien kuin monialaisten työllistymissuunnitelmien osalta. Vaikutusten arvioinnissa käytetyt aika-arviot perustuvat näiden kaikkien keskimääräiseen aikaan, sillä tarkempaa tietoa ajankäytöstä nimenomaan uusien aktivointisuunnitelmien osalta ei ollut käytettävissä.

Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa aktivointiehto ja aktivointisuunnitelmien laatiminen jäisivät voimaan vain toimeentulotukea työttömyyden perusteella saavien työttömien osalta. Vaikutusten arvioinnissa ei ollut käytettävissä tarkkaa tietoa siitä, kuinka suuri osa kaikista aktivointisuunnitelmista on tehty tämän ehdon täyttävälle henkilölle. Tilastotiedon puuttuessa lakimuutoksen arvioidaan vähentävän laadittavien aktivointisuunnitelmien määrää 55 prosenttia. Vuoden 2024 aktivointisuunnitelmien määrään suhteutettuna tämä tarkoittaisi, että jatkossa aktivointisuunnitelmia tai niiden päivityksiä tehtäisiin noin 48 700 kappaletta vähemmän. Suunnitelmien päivittämisen aikataulu vaihtelee tapauskohtaisesti. Mikäli 60 prosenttia vuosittain tehtävistä aktivointisuunnitelmista on uusia ja 40 prosenttia suunnitelmien päivityksiä, tehtäisiin lain voimaantulon jälkeen noin 29 210 uutta aktivointisuunnitelmaa vähemmän vuosittain. Edellä kuvatun mukaisesti arvioidaan, että suunnitelman tekemiseen käytettävä aika olisi keskimäärin 2,68 tuntia. Uusiin aktivointisuunnitelmiin käytettävän ajan arvioidaan siten vähenevän yhteensä noin 50 henkilötyövuodella koko maan tasolla. Suunnitelmia tekevät sekä sosiaalityöntekijät että sosiaaliohjaajat, mutta lausuntopalautteen perusteella arvioidaan, että sosiaalityöntekijöiden osuus on noin viidennes. Tarkkaa tietoa eri ammattiryhmien välisistä osuuksista ei ollut käytettävissä. Sosiaalityöntekijän ja

sosiaalihjaajan palkkakustannusten¹⁶ mukaisesti arvioituna tämä tarkoittaisi 2,4 miljoonan euron mahdollista säästöä hyvinvointialueille aktivointisuunnitelmien määrän vähenemisen myötä.

Lisäksi lakimuutoksen arvioidaan osin lisäävän monialaisten työllistymissuunnitelmien määrää, mikä vähentää esitetyn muutoksen mahdollista säästövaikutusta. Esityksessä arvioidaan, että niistä henkilöistä, joille ei jatkossa enää tehtäisi aktivointisuunnitelmaa, noin 40 prosenttia ohjattaisiin monialaiseen palvelutarvearvioon. Tämä tarkoittaisi noin 11 700 uutta palvelutarvearviota lisää vuosittain lain voimaantulon jälkeen. Edelleen arvioidaan, että näistä palvelutarvearvioista keskimäärin 60 prosenttia johtaisi monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen. Tämä vastaisi noin 7 000 monialaista työllistymissuunnitelmaa lisää vuosittain. Suunnitelman tekemiseen keskimäärin kuluvan ajan ja sosiaalihjaajan ja sosiaalityöntekijän palkkakustannusten mukaan arvioituna tämä lisäisi monialaisten työllistymissuunnitelmien kustannusvaikutusta noin 0,8 miljoonaa euroa. Näin ollen aktivointisuunnitelmien määrän vähenemisen ja monialaisten työllistymissuunnitelmien määrän lisääntymisen vaikutus vähentäisi hyvinvointialueiden rahoituksen tarvetta yhteensä 1,6 miljoonaa euroa. Arvioon liittyy kuitenkin merkittävää epävarmuutta siinä tehtyjen oletusten osalta.

Esitetyllä lakimuutoksella on mahdollisesti vaikutusta myös muuhun sosiaali- ja terveystalouden käyttöön hyvinvointialueilla. Tietoa ei ole käytettävissä siitä, mihin kaikkiin palveluihin ja missä määrin asiakkaat keskimäärin ohjautuvat aktivointisuunnitelman tai monialaisen työllistymissuunnitelman myötä. Siten vaikutuksia muuhun palvelukäyttöön ei tässä esityksessä ole voitu arvioida.

Valtion rahoitusta hyvinvointialueille vähennettäisiin tehtävämuutoksen myötä hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) 9 §:n mukaisesti täysimääräisesti. Esitetyistä muutoksista aiheutuva hyvinvointialueiden rahoituksen muutos olisi maltillinen rahoituksen kokonaistasoon nähden. Koko maan tasolla hyvinvointialueiden valtion rahoitus on valtiovarainministeriön kesäkuun 2025 laskelmien perusteella vuonna 2026 yhteensä noin 27,1 miljardia euroa. Muutoksen vaikutus valtion rahoitukseen olisi suuruudeltaan noin -0,01 prosenttia kokonaisrahoituksesta.

Vaikutusten huomioiminen hyvinvointialueiden laskennallisessa rahoituksessa voidaan kohdentaa kaikkiin rahoituksen aluekohtaisiin määräytymistekijöihin tai kohdentaa muutoksesta aiheutuva rahoituksen vähennys esimerkiksi sosiaalihuollon kriteereille. Kohdennustapa vaikuttaa siihen, miten rahoitus jakautuu aluekohtaisesti muutoksen jälkeen. Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisesta rahoituksesta jaetaan noin 81 prosenttia hyvinvointialueiden palvelutarvetta kuvaavien kriteerien perusteella. Sosiaalihuollon palvelutarpeen kriteerillä jaetaan noin 19,4 prosenttia (noin 5,2 miljardia euroa vuonna 2026) sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisesta rahoituksesta. Jos ehdotetusta lakimuutoksesta aiheutuva rahoituksen vähennys kohdennettaisiin sosiaalihuollon palvelutarpeen kriteerille, aiheutuisi hyvinvointialueille enintään 149 000 euron ja vähintään 23 000 euron suuruinen vähennys rahoitukseen.

Esityksen myötä työvoimaviranomaisten hallinnollinen työ vähenisi niiden asiakkaiden osalta, joille on voimassa olevan lain mukaan laadittava aktivointisuunnitelma. Työvoimaviranomaisten työ voi kuitenkin lisääntyä niiden asiakkaiden osalta, joiden osalta

¹⁶ Palkkakustannusten laskennassa on käytetty vuodelle 2024 arvioituja sosiaalityöntekijän ja sosiaalihjaajan palkkoja, jotka sisältävät palkan sivukulut ja lomarahat.

ehdotetun lakimuutoksen arvioidaan lisäävän monialaisten palvelutarvearvioiden ja työllistymissuunnitelmien määrää. Esityksellä ei kuitenkaan arvioida olevan työvoimaviranomaisten kustannuksia merkittävästi vähentäviä tai lisääviä vaikutuksia.

Vastaavasti esityksen myötä Kelan hallinnollinen työ voisi lisääntyä niiden asiakkaiden osalta, joiden osalta ehdotetun lakimuutoksen arvioidaan lisäävän monialaisten palvelutarvearvioiden ja työllistymissuunnitelmien määrää. Edellä kuvatun mukaisesti monialaisten palvelutarvearvioiden määrän arvioidaan lisääntyvän noin 11 700 kappaleella. Arvio monialaisten työllistymissuunnitelmien määrästä tarkentui lausuntokierroksen aikana. Kelan työmääräksi arvioidaan noin 0,5 tuntia yhtä palvelutarvearviota kohti ja noin tunti yhtä monialaista työllistymissuunnitelmaa kohti. Käytettäessä samaa yksittäisen työtunnin kustannusarvioita kuin hyvinvointialueiden laskelmissa, arvioidaan esityksen lisäävän Kelan toimintamenoja noin 360 000 euroa. Lisäksi esitetyllä lakimuutoksella on todennäköisesti vaikutusta Kelan etuuksien käyttöön. Käytettävissä ei kuitenkaan ole tietoa siitä, minkä kaikkien palvelujen ja etuuksien piiriin asiakkaat keskimäärin ohjautuvat aktivointisuunnitelman tai monialaisen työllistymissuunnitelman myötä. Luotettavaa arviota siitä, miten esitetty lakimuutos vaikuttaisi muuhun etuuksien käyttöön kokonaisuutena, ei voida tehdä.

Työmäärän kehitystä sekä määrärahojen riittävyyttä Kansaneläkelaitoksen momentilla 33.10.60 tulee seurata ja tarvittaessa tarkastella vuotuisissa valtion talouden kehys- ja talousarvioprosesseissa.

4.2.2 Vaikutukset työttömien asemaan

Vaikutukset työttömyysetuuteen oikeutettuihin työttömiin

Työttömien palvelut ovat uudistetun työvoimapalvelumallin myötä vahvistuneet suhteessa aikaisempaan keväällä 2022, ja vuoden 2025 alusta voimaantullut TYM-laki poisti työllistymistä edistävästä monialaisesta palvelusta asiakkuuden aloittamiseen liittyvät määrääjat. Lakiehdotuksen vaikutusten arvioidaan siten olevan vähäisiä. Ehdotettu muutos voi mahdollisesti vähentää kuntouttavaan työtoimintaan ohjattujen henkilöiden määrää, sillä kuntouttavan työtoiminnan palvelu saattaa jatkossa kohdentua todennäköisemmin niille asiakkaille, jotka hyötyvät eniten kuntouttavasta työtoiminnasta. Kuten nykytilan arvioinnissa tuotiin esiin, osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan tällä hetkellä hyvin todennäköisesti henkilöitä, joilla ei ole sosiaalipalvelun tarvetta. Palveluun saattaa myös osallistua henkilöitä, jotka työ- ja toimintakyky huomioiden tulisi ohjata ensisijaisesti työllistymistä edistäviin palveluihin. TYM-lain 3 §:n mukaan monialaisen palvelutarpeen arvioinnin edellytyksenä ovat työllistymisen esteenä olevat työ- ja toimintakyvyn rajoitteet tai elämänhallinnan ongelmat, jotka eivät ratkea yksinomaan viranomaisten välisellä konsultaatiolla. TYM-lain soveltamisen myötä palveluun ohjautuisivat jatkossa kohdennetummin sellaiset työttömät, joiden työttömyyden taustalla vaikuttaisivat vahvemmin muut seikat kuin avointen työpaikkojen tai ammatillisen osaamisen puute.

Kuntouttavaa työtoimintaa koskevan lain käsittelyn yhteydessä eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta totesi mietinnössään (StVM 38/2000 vp) kuntouttavan työtoiminnan olevan toissijainen toimenpide, ja että [silloisten] työvoimatoimistojen tuli tukea työnhakijoiden työllistymistä käyttämällä ensin muita palvelukokonaisuuksia. Ensisijaiset toimenpiteet tulisi myös toteuttaa siten, että kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvat vain ne, joiden työllistyminen sitä vaatii. Myös sosiaali- ja terveysministeriö on eri yhteyksissä korostanut

kuntouttavan työtoiminnan tavoitteita ja työvoimapalveluiden ensisijaisuutta kuntouttavaan työtoimintaan nähden.

Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena tulee olla asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn parantaminen siten, että he voisivat osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön. Kuntouttavaa työtoimintaa ei ole tarkoitettu niille työttömille, jotka kykenisivät osallistumaan julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön. On kuitenkin viitteitä siitä, että kuntouttavaan työtoimintaan on ohjattu myös henkilöitä, jotka olisivat voineet osallistua edellä mainittuihin palveluihin tai työhön. Vuoden 2025 alkuun asti työllistymistä edistävään palveluun (kuten kuntouttava työtoiminta) osallistuminen poisti kunnan maksuosuuden työmarkkinatuesta. Jatkossa vain henkilön työllistyminen poistaa edellä mainitun maksuosuuden. Tällä on pitkällä aikavälillä kuntouttavan työtoiminnan käyttöä vähentäviä vaikutuksia. Siten laadittujen aktivointisuunnitelmien määrän muutoksen vaikutusta kuntouttavaan työtoimintaan ohjautuneiden asiakkaiden määrään voi olla vaikea arvioida.

Esityksellä saattaa olla myönteisiä vaikutuksia työllistymiseen, sillä kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaista aktivointiehdon täyttymiseen kuluvaa aikaa voidaan pitää melko pitkänä, ja työttömyyden taustalla vaikuttavat tekijät voivat monen työttömän kohdalla monimutkaistua ja syventyä ennen kuin aktivointisuunnitelman laatiminen aloitetaan. Lisäksi velvoite yhdessä laadittavaan suunnitelmaan poistuisi niiden työttömien osalta, joilla ei ole tarvetta yhteiseen aktivointiin. Työvoimaviranomainen voisi siten edistää työllistymistä ilman, että lakisääteiseen aktivointiin pitäisi sopia aikaa ja odottaa työparia sosiaalihuollosta.

Erityisesti nuorten työttömien osalta oikea-aikainen pääsy palvelujen piiriin on tärkeää, jotta työllistymisen esteisiin voidaan puuttua ajoissa ja kiinnittyminen työelämään vahvistuisi. Lisäksi työllistymistä edistävissä toiminnoissa olleiden nuorten taustatekijöitä ja nuorten aktivointitoimien jälkeistä tilannetta tutkineessa raportissa todetaan, että aktivointitoimet voivat olla nuoren kannalta tarpeellisia, vaikka niillä ei olisikaan suoraan työllisyysvaikutuksina havaittavia vaikutuksia. Tulokset myös viittaavat raportin laatijoiden mukaan siihen, että toistuvasti aktivointitoimien piirissä olleiden nuorten taustalla on kumuloituneesti erilaisia hyvinvoinnin vajeita ja tarvetta monien eri palveluiden koordinaatiolle¹⁷. Jatkossa näihin palvelutarpeisiin vastattaisiin ohjaamalla työtön monialaiseen palvelutarvearvioon ja monialaisen työllistymissuunnitelman laadintaan.

Esityksen riskinä saattaa kuitenkin olla, ettei aktivointiehdon piiristä poistuneiden asiakkaiden palvelujen tarvetta riittävästi tunnisteta työvoimapalveluissa. Tällöin asiakkaan pääsy palvelutarpeensa mukaisiin palveluihin voi viivästyä.

Lakimuutoksen seurauksena on myös mahdollista, että jotkin aktivointiehdon piiristä poistuneet työvoimapalveluja ja sosiaalipalveluja yhtäaikaaisesti tarvitsevat asiakkaat saattavat jäädä kuntouttavan työtoiminnan ulkopuolelle. Tällaisia henkilöitä saattaisivat olla esimerkiksi työnhakijat, jotka eivät saa toimeentulotukea, mutta eivät työkyvyttömyyden vuoksi kykene osallistumaan mihinkään työllistymistä edistävään palveluun. Lisäksi ne aktivointiehdon piiristä poistuneet työttömät, joilla on tosiasiallinen sosiaalihuollon palvelutarve, mutta ei

¹⁷ Sutela, Elina; Haapakorva, Pasi; Marttila, Mikko; Ristikari, Tiina, Haavissa? Aktivointitoimissa olleiden nuorten taustat ja tilanteet toimien jälkeen. Vertailu Suomen kuuden suurimman kaupungin välillä Kansallinen syntymäkohortti 1987-aineiston valossa. THL:n työpaperi 5/2018.
<https://www.julkari.fi/handle/10024/136130>.

TYM-lain mukaista kolmen organisaation palvelujen yhteensovittamisen tarvetta, saattavat jäädä kuntouttavan työtoiminnan ulkopuolelle.

On kuitenkin huomattava, että työ- ja toimintakykyä sekä elämänhallintaa on mahdollista edistää muilla sosiaalihuollon palveluilla, kuten esimerkiksi sosiaalisella kuntoutuksella, jota voidaan järjestää sosiaalihuoltolain 4 luvun mukaisella palvelutarpeen arviolla, suunnitelmalla ja päätöksellä. Siten aktivointiehdon poistaminen työttömyysetuuteen oikeutetuilta työttömiltä ei johtaisi tilanteeseen, jossa henkilöt jäisivät kokokaan ilman palveluita.

Vaikutukset toimeentulotukea saaviin työttömiin

Toimeentulotuki on tarveharkintaan perustuvaa vähimmäisturvaa, jolla on tarkoitus tukea erityisesti heikompiosaisten toimeentuloa. Toimeentulotuen saajilla on usein monenlaisia hyvinvoinnin puutteita esimerkiksi asumisoloiissa, terveydessä sekä työkyvyssä. Toimeentulotuki on alun perin tarkoitettu väliaikaiseksi, eikä sen jatkuessaankaan ole tarkoitus olla pääasiallinen tulo. Toimeentulotukea työttömyyden perusteella saavien mahdollisuudet tarpeidensa mukaiseen palveluun tulisi turvata. Myös Euroopan unionin neuvoston suosituksessa riittävästä vähimmäistoimeentulosta aktiivisen osallisuuden varmistamiseksi (2023/C 41/01)¹⁸ todetaan, että jäsenvaltioiden tulisi varmistaa yhteiskuntaan osallistumisen mahdollistavien palvelujen tehokas ja yhdenvertainen saatavuus. Lisäksi vähävaraisten henkilöiden kohtaamiin sosiaalisen osallisuuden esteisiin puuttumiseksi jäsenvaltioita suositellaan suorittamaan tarpeenarviointia, jossa tarkastellaan henkilön sosiaalisen osallisuuden ja työllistymisen esteitä sekä kartoitetaan yhteiskuntaan osallistumisen mahdollistavia palveluja ja peruspalveluja, joita tarvitaan kyseisten esteiden poistamiseksi.

Toimeentulotukeen – kuten työttömyysetuuksiinkin – liittyy velvoittavuutta asiakkaille. Kela ohjaa työttömyyden perusteella toimeentulotukea saavia asiakkaita ilmoittautumaan työttömiksi työnhakijoiksi. Ilmoittautumisen laiminlyönti voi johtaa toimeentulotukilaskelmassa käytetyn perusosan vähentämiseen. Pitkäaikaisissa toimeentulotuen saajissa on vaikeasti työllistyviä henkilöitä. Lisäksi työttömillä, jotka eivät ole kehotuksista huolimatta ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi, voidaan olettaa olevan laajasti puutteita hyvinvoinnissa. Näiden henkilöiden voidaan arvioida hyötyvän laaja-alaisesta eri elämänalueet huomioivasta sosiaalihuollon palvelusta ja etenkin monialaisesta yhteistyöstä, jossa on sosiaalihuollon lisäksi mukana terveydenhuolto ja työvoimaviranomainen.

Myös niiden toimeentulotukea työttömyyden perusteella saavien henkilöiden, jotka eivät ole ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi, on mahdollista päästä TYM-lain mukaiseen palveluun. TYM-lain ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain erona kuitenkin on, että jälkimmäisessä aktivointiehdon täytyminen perustaa viranomaiselle lakisääteisen velvollisuuden suunnitelman laatimiseen, kun taas TYM-lain mukaista monialaisen työllistymissuunnitelman laatimista edeltää ensin viranomaisen harkinta palvelujen yhteensovittamisen tarpeesta, jonka jälkeen asiakas tarvittaessa ohjataan monialaiseen palvelutarpeen arvioon. Arvion pohjalta joko laaditaan monialainen työllistymissuunnitelma tai päätetään monialaisen tuen asiakkuus, jos palvelujen yhteensovittamisen tarvetta ei ole.

¹⁸ Neuvoston suositus, annettu 30 päivänä tammikuuta 2023, riittävästä vähimmäistoimeentulosta aktiivisen osallisuuden varmistamiseksi (2023/C 41/01), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=oj:JOC_2023_041_R_0001.

Jos aktivointiehtoa ei olisi, toimeentulotukea saavien pääsy palveluprosessiin jäisi pitkälti henkilön oman aktiivisuuden tai Kelan hyvinvointialueille tekemien ilmoitusten käsittelyn varaan. Erityisen ongelmallista tämä olisi niissä tapauksissa, joissa toimeentulotuen perusosaa on päädytty alentamaan. Kesäkuussa 2025 julkaistun Sosiaalibarometri 2025 -tutkimuksen¹⁹ tutkimusaineistossa on kerätty sosiaalityöntekijöiden ja Kelan toimihenkilöiden näkemyksiä toimeentulotuen kehittämistarpeista. Vastauksista ilmenee, ettei erityisesti perusosan 20 prosentin alentamista koskeviin ilmoituksiin välttämättä edes ehditä reagoimaan sosiaalityössä. Toisaalta vastauksissa tuotiin myös esiin se, että vain pieni joukko Kelasta sosiaalitoimeen ohjatuista asiakkaista tarvitsi aidosti erityisesti sosiaalipalveluja. On kuitenkin huomattava, että aktivointisuunnitelmassa voidaan sopia sosiaalipalvelujen ohella muistakin palveluista.

Toimeentulotukea saavien työttömien henkilöiden pääsy työ- ja toimintakykyä sekä työllistymistä edistäviin palveluihin perustuu suuressa määrin kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain aktivointiehtoon. Tästä syystä esityksessä ei ehdoteta muutoksia tämän asiakasryhmän aktivointiehtoon, eikä esityksellä siten olisi vaikutuksia toimeentulotukea saaviin työttömiin. Aktivointiehdon säilyttäminen toimeentulotukea saavien työttömien osalta olisi linjassa myös Euroopan unionin neuvoston suosituksen (2023/C 41/01) kanssa yhteiskuntaan osallistumisen mahdollistavien palvelujen tehokkaasta ja yhdenvertaisesta saatavuudesta.

4.2.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

4.2.3.1 Vaikutukset hyvinvointialueiden toimintaan

Esityksen myötä hyvinvointialueen hallinnollinen työ vähenisi niiden asiakkaiden osalta, joille on voimassa olevan lain mukaan laadittava aktivointisuunnitelma, vaikka tarvetta kuntouttavalle työtoiminnalle tai pitkäkestoisesti muille sosiaalipalveluille ei ole. Lisäksi esityksellä olisi myönteinen vaikutus aktivointisuunnitteluun liittyvään sosiaalihuollon henkilöstöresurssien riittävyyteen, kun aktivointisuunnitelmia laadittaisiin jatkossa vain toimeentulotukea saaville. Esityksen myötä hyvinvointialueen resursseja voidaan todennäköisesti kohdentaa paremmin niille asiakkaille, joiden tuen tarpeet ovat moninaiset.

Toisaalta painopisteen siirtyminen aktivointisuunnittelusta kohti monialaisempaa työskentelyä voi lisätä henkilöstöresurssien tarvetta monialainen palvelutarpeen arvioinnissa ja monialaisen työllistymissuunnitelman laatimisessa. Riskinä voi olla, ettei aktivointisuunnittelusta vapautuva resurssi siirtyisi monialaiseen työskentelyyn. Sosiaalityöntekijöiden työmäärä saattaa esityksen myötä lisääntyä niillä alueilla, joilla sosiaaliohjaajat ovat vastanneet aktivointisuunnitelmien laatimisesta ja sosiaalityöntekijät monialaisten työllistymissuunnitelmien laatimisesta. Toisaalta joillain alueilla sama sosiaalityöntekijä tai sosiaaliohjaaja voi tehdä sekä monialaisen tuen yhteistoimintamallin mukaista työtä että aktivointisuunnitteluun liittyvää työtä. Myös näissä tapauksissa esityksellä voi olla vaikutuksia työmäärään lisääntymiseen.

Lisäksi monialaisen tuen yhteistoimintamallissa käytössä olevaan TYPPI-asiakaspalvelujärjestelmään ei siirry tietoja hyvinvointialueen asiakas- ja potilastietojärjestelmistä, jolloin hyvinvointialueen työntekijä kirjaa asiakastietoja kahteen järjestelmään. Tällä voi olla hallinnollista työtä jossain määrin lisääviä vaikutuksia.

¹⁹ <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/1970/01/SOSTE-Sosiaalibarometri-2025-06-16.pdf>.

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia toimeentulotukea saavien työttömien aktivointisuunnitteluun tai aktivointiehdon täyttymiseen jaksossa 4.2.2 esitetyin perustein. On mahdollista, että osa toimeentulotukea saavista työttömistä ei ole aktivointisuunnittelun tarpeessa, ja siten hyvinvointialueiden resursseja saattaa myös tällaisissa tapauksissa kulua aktivointisuunnittelun toimeenpanoon. Lausuntopalautteen perusteella on kuitenkin huomattava, että hyvinvointialueet ovat priorisoineet aktivointisuunnitelmien laatimista siten, ettei suunnittelua ole nykyäänkään toteutettu ainoastaan työttömyyden keston perusteella.

Esityksessä ei ole voitu luotettavasti arvioida aktivointisuunnitelman hallinnollisen keventämisen mahdollisia vaikutuksia muuhun sosiaali- ja terveydenhuollon palvelukäyttöön, sillä käytettävissä ei ole ollut tietoa siitä, mihin muihin palveluihin, ja missä määrin, asiakkaita ohjataan aktivointisuunnitelman tai monialaisen työllistymissuunnitelman myötä. Siten lakimuutoksen kokonaisvaikutusta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käyttöön ei tässä esityksessä ole voitu arvioida.

4.2.3.2 Vaikutukset työvoimaviranomaisen, Kelan ja KEHA-keskuksen toimintaan

Esityksen myötä myös työvoimaviranomaisen hallinnollinen työ vähenisi laadittavaksi tulevien aktivointisuunnitelmien vähentyessä. Toisaalta monialaisessa yhteistoimintamallissa asioivien henkilöiden määrän voidaan ennustaa kasvavan aktivointisuunnitelmien laadinnan vähentyessä. Esitys saattaa lisätä tarvetta vahvistaa työvoimaviranomaisessa sekä Kelassa työskentelevien osaamista asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn ongelmien tunnistamisessa aiempaa laajemmin, jotta TYM-lain mukaiseen monialaiseen palvelutarpeen arviointiin pystytään ohjaamaan palveluita tarvitsevia henkilöitä. Asiakkaiden moninaiset palvelutarpeet ja palveluiden tarpeen tunnistaminen voivat siten osaltaan lisätä työvoimaviranomaisen ja Kelan henkilöstön työmäärää. Lisäksi esitys voi lisätä tarvetta vahvistaa viranomaisten välistä yhteistyötä sekä konsultaatiokäytäntöjä.

Esityksen seurauksena työvoimaviranomaisessa asioivien asiakasprofiili saattaa muuttua jossain määrin, jolloin työvoimaviranomaisessa työskentelevien osaamisen vahvistamisen lisäksi myös asiakkaiden tapaamisiin käytettävä aika saattaa pidentyä palvelutarpeen tunnistamiseksi.

Vuoden 2025 alusta työttömän osallistuminen työllistymistä edistäviin palveluihin ei enää vähennä kunnan rahoitusvastuuta työttömyysturvasta, sillä työvoimapalveluiden uusi rahoitusmalli huomioi ainoastaan työllistymisen. Tämän seurauksena on mahdollista, että myös ohjaukset työvoimapalveluista kuntouttavaan työtoimintaan vähentyvät tulevaisuudessa.²⁰ Lisäksi työvoimaviranomaisesta monialaiseen palveluun ohjattavien henkilöiden profiilin painopiste saattaa muuttua lähempänä työelämää oleviin asiakkaisiin. Toisaalta monialaisia työllistymissuunnitelmia on mahdollista laatia asiakkaiden työttömyyden jatkumisen suhteen varhaisemmassa vaiheessa kuin aktivointisuunnitelmia.

Esityksellä olisi toteutuessaan vaikutuksia myös Kelan toimintaan. Kelan arvion mukaan osallistuminen monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen tai päivittämiseen kerran TYM-asiakkuuden aikana lisäisi Kelassa tehtävää työtä 31 290 suunnitelman osalta²¹. Tästä johtuen Kela arvioi toimintamenojensa kasvavan noin 1,6 miljoonalla eurolla vuositasolla.

²⁰ Saikku, Blomgren & Karjalainen 2025. THL:n raportti 3/2025.

²¹ Kelan lausunnon arvio perustuu lausuntokierroksella olleeseen esitysluonnokseen, jossa monialaisten työllistymissuunnitelmien oli lakimuutoksen seurauksena arvioitu lisääntyvän 31 290 suunnitelmalla.

Lisäksi monialaisen palvelutarpeen arviointien kasvun osalta Kela arvioi toimintamenojensa lisääntyvän 1,1 miljoonalla eurolla vuodessa. Kela arvioi, että esityksellä saattaa olla myös vaikutusta Kelan toiminta- ja etuusmenoihin muun muassa sairauspäivärahan ja kuntoutusetuuksien osalta, jos asiakas monialaisen tuen asiakkuuden myötä ohjattaisiin hakemaan kyseisiä etuuksia. Esityksen jatkovalmistelussa arviot monialaisten palvelutarvearvioiden ja työllistymissuunnitelmien määrien lisääntymisestä tarkentuivat merkittävästi alhaisemmiksi, mikä vähentää Kelan toimintamenojen arvioitua kasvua. Vaikutusta etuusmenoihin ei voitu luotettavasti arvioida. Kelan toimintamenoja on arvioitu edellä jaksossa 4.2.1.

Esityksen myötä kuntouttavasta työtoiminnasta annetusta laista kumottaisiin 27 §:n 1 momentti, jossa säädetään Kansaneläkelaitoksen velvollisuudesta toimittaa työvoimaviranomaiselle tiedot henkilöistä, jotka työmarkkinatuen ja työttömyyspäivärahan maksupäivien osalta täyttävät edellytykset aktivointisuunnitelman tekemiselle. Kelan mukaan tiedonvälitykseen esitetyt muutokset edellyttäisivät muutoksia Kelan tietojärjestelmiin. Muutoksella olisi vaikutuksia lisäksi KEHA-keskuksen toimintaan. KEHA-keskuksen ylläpitämä Asiantuntijan Työmarkkinatori -järjestelmä sisältää maksupäivien tarkistamiseen liittyviä työtehtäviä. KEHA-keskuksen mukaan työtehtävien purkaminen vaatii muutoksia järjestelmään.

Selvyyden vuoksi voidaan todeta, että Kelan tietojenanto-velvollisuuden poistuminen työmarkkinatuen ja työttömyyspäivärahan maksupäivien osalta ei kuitenkaan vaikuttaisi työvoimaviranomaisen mahdollisuuteen selvittää työttömän työttömyyden kestoa.

Kokonaisuutena arvioituna esityksellä on mahdollisesti eri viranomaisten resurssien tarvetta lisääviä vaikutuksia, vaikkakin laadittavien aktivointisuunnitelmien määrä vähenisi lakimuutoksen seurauksena, eikä monialaisten työllistymissuunnitelmien määrän arvioida kasvavan samassa suhteessa aktivointisuunnitelmien määrän vähenemisen kanssa. Monialaisessa yhteistoimintamallissa asioivien henkilöiden määrän kasvu heijastunee edelleen monialaisten palvelutarpeen arvioiden lisääntymiseen ja siten hyvinvointialueiden, työvoimaviranomaisen ja Kelan resursseihin. Toisaalta esityksen vaikutuksia viranomaisten työmäärään on hankalaa arvioida yksiselitteisesti, sillä työttömän palvelutarve määrittelee viimekädessä sen, ohjautuuko työtön monialaiseen palvelutarpeen arvioon ja laaditaanko hänelle arvion perusteella monialainen työllistymissuunnitelma. Monialaisten työllistymissuunnitelmien laatiminen pohjautuu jatkossakin palvelujen yhteensovittamisen tarpeeseen ja palvelutarpeen arviointiin, eikä niitä laadita kategorisesti työttömyyden kestoon perustuvien kriteerien perusteella, kuten aktivointisuunnitelmia.

4.2.4 Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Työttömille tarjottavia työvoimapalveluja ja heille maksettavia etuuksia uudistetaan samanaikaisesti seuraavissa esityksissä: hallituksen esitys eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi (yleistukiesitys), hallituksen esitys eduskunnalle toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta (toimeentulotukiesitys) sekä hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi (TYKE-esitys). Esityksillä on liittymäkohtia käsillä olevaan hallituksen esitykseen.

Yleistukiesityksessä todetaan, että yleistukilainsäädännön johdosta tehtävät muutokset lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta voivat vaikuttaa niiden henkilöiden lukumäärään, jotka tulevat mainitun lain soveltamispiiriin. Pelkkää työmarkkinatukea saaneiden asiakkaiden osalta muutos ei vaikuta asiakasmääriin, mutta peruspäivärahaa saaneiden osalta muutos voi lisätä

aktivointiehdon täyttävien asiakkaiden määrää. Muutos arvioidaan vähäiseksi, mutta arvioon sisältyy epävarmuuksia. Tässä esityksessä esitetty aktivointiehdon poistaminen työttömyysetuutta saavien osalta saattaa tarkoittaa, että osa edellä tarkoitetuista asiakkaista siirtyisi monialaisen palvelutarpeen arviointiin. On kuitenkin huomattava, ettei aktivointiehdon täyttävä asiakas välttämättä täytä niitä kriteereitä, joita monialainen palvelutarpeen arviointi edellyttää, jolloin esitysten yhteisvaikutus monialaisen palvelutarpeen arvioinnin asiakasmäärään on todennäköisesti vähäinen.

Työttömyysturvalain seuraamusjärjestelmään esitettävien muutosten (TYKE-esitys) seurauksena aktivointiehdon piiriin kuuluvien toimeentulotukea saavien työttömien määrä saattaa kasvaa, lisäten samalla aktivointisuunnittelun ja kuntouttavan työtoiminnan tarvetta. Vallitseva heikentynyt työllisyystilanne yhdessä aiempien sosiaaliturvaan kohdistuneiden muutosten kanssa saattaa osaltaan lisätä aktivointiehdon piiriin kuuluvien toimeentulotukea saavien työttömien määrää. Toisaalta on myös mahdollista, että toimeentulotukiesityksessä ehdotettu aiempaa vahvempi velvoite hakea ensisijaisia etuuksia toimeentulotuen sijaan voi vaikuttaa aktivointiehdon piirissä olevien työttömien piiriin supistumiseen ja edelleen laadittavien aktivointisuunnitelmien määrään. Toimeentulotukiesityksessä ehdotetaan, että velvollisuus ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi kohdistettaisiin kokoaikatyön hakemiseen, jolloin se olisi perusosan alentamisen uhalla velvoittavaa myös silloin, kun työkykyinen työllinen ei työskentele täysipäiväisesti, yritystoiminta ei ole kannattavaa tai opintoihin ei ole mahdollista saada opintotukea. Lisäksi kaikilla niillä toimeentulotuen saajilla, joilla ei ole mitään ensisijaista etuutta olisi velvollisuus hakea ensisijaista etuutta.

Yleistukiesityksessä ehdotetaan, että yleistuen saajan aktivointijaksoon sisältyvät työnhakukeskustelut tulisi järjestää aina lähtökohtaisesti kasvokkaisina tapaamisina. Yleistukea koskevassa esityksessä ehdotetaan myös työnhakukeskusteluiden järjestämistä alle 25-vuotiaille yleistuen saajille aikaisemmassa yleistuen saamisen vaiheessa kuin 25 vuotta täyttäneille yleistuen saajille. Ehdotuksen mukaisia keskusteluja myös järjestettäisiin enemmän alle 25-vuotiaille. Lisäksi TYKE-esityksessä ehdotetaan, että täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen perustuisi jatkossa työnhakijan palvelutarpeeseen. Ehdotuksen mukaan työvoimaviranomaisen olisi järjestettävä työnhakijalle täydentäviä työnhakukeskusteluja siten, että työnhakija saa tarvitsemansa tuen työnhakuun ja työllistymisen edellytysten paranemiseen. Esitysten toteutuessa työnhakijan työnhakukeskustelujen merkitys palveluihin ohjautumisessa korostuisi, mikäli aktivointiehto tämän esityksen mukaisesti poistuisi työttömyysetuuteen oikeutetuilta työttömiltä. Erityisesti kasvokkaiset tapaamiset voivat edesauttaa palvelutarpeen tunnistamista ja työttömän ohjautumista tarvitsemiinsa palveluihin.

TYKE-esityksellä voi yhdessä tämän esityksen kanssa toteutuessaan olla kuitenkin myös päinvastaisia vaikutuksia työttömyysetuuteen oikeutettuihin työttömiin, mikäli työvoimaviranomaisen harkintavalta täydentävien työnhakukeskusteluiden järjestämisessä lisääntyy. TYKE-esityksen mukaan äärimmillään täydentävät työnhakukeskustelut jätettäisiin kokonaan tekemättä ja työnhakijat haastateltaisiin vain kolmen kuukauden välein varsinaisissa työnhakukeskusteluissa. Harkintavallan lisääntyminen yhdessä aktivointiehdon poistumisen kanssa voi vaikuttaa siihen, missä vaiheessa aktivointiehdon piiristä poistuneet työttömät jatkossa ohjautuvat tarvitsemiinsa palveluihin. Lisäksi mahdolliset alueelliset erot täydentävien työnhakukeskusteluiden järjestämisessä saattavat vaikuttaa työttömyysetuutta saavien työttömien yhdenvertaisuuteen.

Toimeentulotukiesityksessä arvioidaan esityksen lisäävän jonkin verran henkilöiden halukkuutta ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi ja pitää työnhakunsa voimassa. Työ- ja toimintakyvyn puutteet työvoimaviranomaiseen ilmoittautuvilla uusilla asiakkailla olisivat

esityksen mukaan alustavasti arvioiden ainakin osalla asiakkaista merkittäviä. Monialaiseen palvelutarvearvioon ohjattavien asiakkaiden määrä voi esityksen mukaan lisääntyä, mikä lisäisi yhteistoimintamallissa mukana olevien viranomaisten työtä. Aktivointiehdon poistuminen työttömyysetuuteen oikeutetuilta työttömiltä lisäisi osaltaan yhteistoimintamallissa asioivien asiakkaiden määrää sekä mahdollisesti niiden työvoimaviranomaisessa asioivien asiakkaiden määrää, joilla on puutteita työ- ja toimintakyvyssä.

Yhdessä yleistukiesityksen kanssa toteutuessaan tällä esityksellä on mahdollisesti vaikutuksia myös Kelan resursseihin. Esitykset voivat edellyttää Kelan tietojärjestelmiin tehtävien muutosten ohella tarvetta vahvistaa Kelan, työvoimaviranomaisten ja hyvinvointialueiden välillä tapahtuvaa yhteistyötä. Vaikutukset heijastuvat todennäköisesti myös edellä mainituissa viranomaisissa työskentelevän henkilöstön koulutuksen tarpeeseen.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Esityksen valmistelussa vaihtoehtona arvioitiin aktivointiehdon poistamista kokonaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetusta laista. Tällöin aktivointisuunnitelmien laatimisesta olisi kokonaan luovuttu, ja kuntouttavaan työtoimintaan olisi jatkossa ohjattu asiakkaita vain monialaisen työllistymissuunnitelman perusteella.

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen alle 25-vuotiaille toimeentulotukea saaville, joille on järjestetty työnhakukeskustelu sekä 3 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan 25 vuotta täyttäneille toimeentulotukea saaville, joille on aiemmin laadittu työllistymissuunnitelma. Työnhakukeskustelua ei ole kuitenkaan voitu pitää tai työllistymissuunnitelmaa laatia tilanteissa, joissa toimeentulotukea työttömyyden johdosta saava henkilö ei ole rekisteröitynyt työttömäksi työnhakijaksi. Tästä johtuen kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 5 §:n 4 momentissa todetaan, että jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakukeskusteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, hyvinvointialueen tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

TYM-lain 3 §:n mukaan työtön ohjataan monialaiseen palvelutarpeen arviointiin, jos työvoimaviranomainen, hyvinvointialue tai Kela arvioi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 3 §:n 4 kohdassa tarkoitetun työttömän työllistymisen edistämisen edellyttävän lain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettujen palvelujen yhteistoimintamallin mukaista yhteensovittamista. TYM-lain esitöiden (HE 207/2022 vp, s. 348) mukaan palvelujen yhteensovittamisen tarve tulisi käytännössä useimmin työvoimaviranomaisen arvioitavaksi, ja arviointi tapahtuisi niiden työttömien osalta, jotka ovat ilmoittautuneet työnhakijoiksi siten kuin työvoimapalveluiden järjestämisestä annettavassa laissa säädetään. Lain esitöiden mukaan työttömän voisi ohjata monialaiseen palvelutarpeen arviointiin myös silloin, kun työtön henkilö ei ole työnhakija. Hyvinvointialue ja Kela arvioisivat palvelujen yhteensovittamisen tarpeen sellaisten työttömien osalta, jotka eivät ole työnhakijoita ja ohjaisivat asiakkaan monialaiseen palvelutarpeen arviointiin. TYM-lain esitöistä ei ilmene, miten tai millaisessa prosessissa hyvinvointialue ja Kela tekisivät edellä mainitun arvion.

Mikäli aktivointiehto poistettaisiin kokonaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetusta laista, saattaisi muutoksen myötä toimeentulotukea saavista muodostua ryhmä, joka olisi eriarvoisessa asemassa muihin työttömiin nähden. Tämän ryhmän mahdollisuus päästä erilaisten palvelujen piiriin olisi muita työttömiä heikompi: yhtäältä aktivointiehdon täyttyminen ei enää turvaisi palveluprosessin käynnistymistä, toisaalta palveluiden yhteensovittamisen tarvekaan ei

välttämättä tulisi arvioitavaksi. Tämä toteuttamisvaihtoehto saattaisi siten olla ongelmallinen perusoikeussääntelyn kannalta.

Esityksen valmisteluun käytettävissä ollut aika on asettanut rajoitteita sille, minkälaisia lainsäädännöllisiä muutoksia on ollut mahdollista valmistella. Esityksellä tavoitellaan julkisen talouden suunnitelman kirjauksen mukaisesti ”kuntouttavan työtoiminnan aktivointisuunnittelun keventämistä”. Jos aktivointiehto olisi kokonaan poistettu kuntouttavasta työtoiminnasta annetusta laista, olisi muutos edellyttänyt laajempaa valmistelua ja muutoksia useampaan lakiin, mikä olisi voinut vaarantaa esityksen aikataulun. Kirjauksen toteuttamiseen on siten pyritty valitsemaan tavoitetta mahdollisimman hyvin tukeva vaihtoehto, joka kuitenkin myös turvaa perusoikeuksien toteutumista.

Hallitus on päättänyt uudistaa sosiaalihuollon työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistävien palvelujen kokonaisuuden. Esitys on tarkoitettu antaa eduskunnalle syyskuussa 2026. Uudistusta koskevan esityksen valmistelu on aloitettu sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelun yhteydessä voidaan tarkastella kattavammin palveluihin ohjautumisen mekanismeja.

6 Lausuntopalaute

Esitysluonnos oli lausuntokierroksella ajalla 12.6–7.8.2025. Yhteensä 86 tahoa antoi esitysluonnoksesta lausuntonsa.

Usea lausunnonantaja piti lain tavoitetta aktivointisuunnittelun keventämisestä sinänsä kannatettavana. Täysin varauksettomasti esitystä ei kuitenkaan juuri kannatettu. Myös muiden työttömiin kohdistuvien hallituksen hankkeiden päällekkäisyys sekä se, että kuntouttava työtoiminta oltiin mahdollisesti lakkauttamassa, herätti useassa lausunnonantajassa kysymyksen siitä, oliko ajankohta esitetylle lakimuutokselle oikea.

Esityksen myönteisinä puolina pidettiin tavoitetta hallinnollisen työn keventämisestä ja kuntouttavan työtoiminnan kohdentumista palvelusta eniten hyötyville. Lausunnoissa kuitenkin korostettiin, että kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mahdollinen muuttuminen ei muuttanut asiakkaiden palvelutarvetta, jota aktivointisuunnittelulla ja kuntouttavalla työtoiminnalla pyrittiin kohtaamaan.

Osassa lausunnoista todettiin, ettei esityksen tavoite hallinnollisten velvoitteiden keventämisestä ja päällekkäisen työn poistamisesta ollut toteutettavissa ehdotetuilla lakimuutoksilla, sillä esitetty muutos ei vähentänyt viranomaistyön määrää kokonaisuudessaan. Painopisteen siirtyminen aktivointisuunnittelusta monialaiseen yhteistoimintaan sen sijaan voisi lisätä viranomaisten työmäärää. Tällä katsottiin olevan henkilöstöresursseihin kohdistuvien vaikutusten lisäksi myös taloudellisia vaikutuksia. Lausuntopalautteessa korostettiin lisäksi, ettei hallinnollisten velvoitteiden keventäminen saanut tapahtua palveluiden laadun kustannuksella.

Lausuntopalautteen mukaan työttömyysetuutta saavan asiakkaan palvelutarpeen tunnistaminen saattaisi pitkittyä, kun palvelutarvetta arvioisi työvoimaviranomainen yksin. Asiakkaiden palvelutarpeiden tunnistaminen vaati viranomaisyhteistyötä ja toimivia konsultaatiokäytäntöjä on tarpeen kehittää. Palvelutarpeen tunnistaminen jäisi työllisyysetuudella olevien asiakkaiden osalta jatkossa pitkälti työllisyyspalveluihin, joten osaamista palvelutarpeiden tunnistamisessa tulisi vahvistaa. Osa lausunnonantajista esitti huolta siitä, että esityksen seurauksena työvoimaviranomaisille saattaisi siirtyä tehtäviä, jotka tosiasiassa kuuluivat sosiaalihuollon vastuulle. Riskinä nähtiin toisaalta myös se, että työvoimaviranomainen ohjaisi asiakkaan hyvin

matalalla kynnyksellä TYM-prosessiin varmuuden vuoksi, vaikka palvelu ei olisi asiakkaalle tarkoituksenmukainen.

Aktivointiehdon säilyttäminen toimeentulotukea saavilla työttömillä katsottiin monessa lausunnossa perustelluksi. Sen sijaan useassa lausunnossa esityksen mahdollisena uhkana nähtiin väliinputoajaryhmien syntyminen. Palveluihin ohjautumisen ulkopuolelle saattoivat uudistuksen seurauksena jäädä ne asiakkaat, joilla oli tosiasiallinen sosiaalihuollon palvelutarve, mutta ei TYM-lain mukaista palvelujen yhteensovittamisen tarvetta. Aktivointisuunnitelman rajaaminen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavaan saattoi pudottaa pois esimerkiksi perheelliset työttömät, joilla ei ollut oikeutta työttömyysetuuteen ja joilla puolison työssäkäynti esti toimeentulotuen saamisen. Väliinputoajiksi tunnistettiin myös ne työttömät, jotka eivät olleet toimeentulotukiasiakkaina, mutta eivät työkyvyttömyyden vuoksi kyenneet osallistumaan mihinkään työllistymistä edistäviin palveluihin. Lisäksi varsinkin nuoret, joilla oli oikeus työttömyysetuuteen, saattaisivat jäädä vaille sosiaalipalveluja, jos sosiaalipalveluiden tarvetta tarkastelisivat muut kuin sosiaalialan ammattilaiset.

Lausunnoissa korostettiin uudistuksen onnistumisen edellyttävän selkeitä yhteistyörakenteita, vastuunjakoa ja tarvittavia resursseja. Henkilöstöresurssien riittävyydestä huolehtiminen sekä henkilöstön osaamisen vahvistaminen koettiin lausuntopalautteessa tärkeäksi. Resurssien riittävyys ja tarkoituksenmukainen asiakasohjaus voisivat muodostua haasteeksi työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallin piirissä erityisesti hyvinvointialueella ja kunnissa.

Esityksessä arvioidun säästövaikutuksen syntymistä pidettiin suuressa osassa lausunnoista epätodennäköisenä. Monialaisten työllistymissuunnitelmien lisääntyminen todennäköisesti pienentäisi aktivointisuunnitelmien vähenemisestä tulleita säästöjä. Usea lausunnonantaja painotti, että hallituksen esityksen taloudellisten säästöjen perusteet vaativat tarkentamista ja taloudellisten vaikutusten uudelleenarviointia. Kustannusvaikutusten ollessa epävarmoja, ei esityksen perusteella ollut lausunnonantajien mukaan perusteltua vähentää hyvinvointialueiden rahoitusta.

Joissakin lausunnoissa nähtiin esityksen erityisenä ongelmana olevan kuntouttavan työtoiminnan lain tarkoitukseen ja soveltamisalaan ehdotetut muutokset. Lain tarkoituksen muutos saattaisi lausuntopalautteen mukaan muun muassa hämärtää kuntouttavan työtoiminnan kohderyhmää ja heikentää kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien henkilöiden asemaa. Parissa lausunnossa kiinnitettiin huomiota lakiehdotuksen 15 §:n tarkoituksenmukaisuuteen.

Lausuntopalautteessa kiinnitettiin myös huomiota niin viranomaisvaikutusten puutteellisuuteen kuin yhteisvaikutusten arvioinnin puuttumiseen. Lisäksi lausuntopalautteessa nostettiin esiin siirtymäsäännöksen puuttuminen.

Lausuntopalautteen perusteella esityksen vaikutusarviointeja sekä lakiehdotuksen 1 ja 15 §:n säännöskohtaisia perusteluita täydennettiin ja lakiehdotukseen lisättiin siirtymäsäännös. Lausuntopalautteen johdosta esitykseen myös lisättiin jakso yhteisvaikutuksista muiden hankkeiden kanssa.

7 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Lain tarkoitus. Pykälässä oleva maininta pitkään jatkuneesta työttömyydestä poistettaisiin, koska kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa säädettäviin toimenpiteisiin ei enää sovellettaisi työttömyyden kestoon perustuvia kriteereitä työttömyysetuuteen oikeutettujen

henkilöiden osalta. Maininta työmarkkinatuesta muutettaisiin maininnaksi työttömyysetuudesta.

Pykälää muutettaisiin, sillä työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa ei sovelleta työttömyyden kestoon perustuvia kriteerejä, jolloin monialaisen työllistymissuunnitelman laatiminen on mahdollista periaatteessa missä tahansa työttömyyden vaiheessa. TYM-lain mukainen palvelutarpeen arviointi ei siten kytkeydy yhteen ainoaan ja ehdottomaan työttömän tilanteen tarkastelun laukaisevaan kriteeriin, vaan ensi sijassa asiakkaan palvelutarpeeseen.

Edellä esitetyistä syistä johtuen myös lain 3 §:ää esitetään muutettavaksi. Lain 1 ja 3 §:n muuttaminen olisi edellytyksenä sille, että ehdotettu laki olisi yhtäältä sisäisesti ristiriidaton ja toisaalta ristiriidaton suhteessa työllistymisen monialaisesta edistämisestä annettuun lakiin.

Lakiin tehtävistä muutoksista huolimatta kuntouttava työtoiminta olisi jatkossakin lain alkuperäisen tarkoituksen mukainen, luonteeltaan viimesijainen palvelu, joka olisi tarkoitettu niille työttömille, jotka eivät työ- ja toimintakykynsä takia kykenisi osallistumaan työvoimaviranomaisen ensisijaisiin palveluihin tai työhön.

2 §. Määritelmät. Pykälän 1 kohdassa oleva maininta pitkään työttömänä olleesta henkilöstä muutettaisiin työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavaksi työttömäksi henkilöksi, sillä aktivointisuunnitelmia laadittaisiin jatkossa vain toimeentulotukea työttömyyden perusteella saaville työttömille. Työttömyysetuuteen oikeutetut ohjautuisivat kuntouttavaan työtoimintaan tai muihin palveluihin jatkossa monialaisen työllistymissuunnitelman perusteella. Toimeentulotukea saavien aktivointiehto säilytettäisiin laissa, jotta yhdenvertaisuus palveluihin ohjautumisessa suhteessa muihin työttömiin voitaisiin turvata.

Toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavan henkilön määritelmä vastaisi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain perusteluja (HE 184/2000 vp, s. 26). Perustelujen mukaan henkilön toimeentulon katsotaan pääasiassa perustuvan työttömyyden johdosta maksettavaan toimeentulotukeen, kun hän ei samanaikaisesti saa työttömyyden perusteella maksettavaa ensisijaista etuutta, kuten työmarkkinatukea. Se, että henkilölle maksetaan samanaikaisesti joidenkin kustannusten (esimerkiksi asumiskustannukset tai lääkekustannukset) perusteella korvausta, ei vaikuta arvioon siitä, muodostaako toimeentulotuki hänen pääasiallisen toimeentulonsa. Se, että henkilön toimeentulo on lyhytkestoisesti perustunut muuhun kuin toimeentulotukeen, esimerkiksi työtuloihin tai työmarkkinatukeen, ei estä tämän lain soveltamista häneen, jos toimeentulotuki muodostaa selvästi hänen pääasiallisen toimeentulonsa tarkastelukautena.

Pykälän 4 kohdan määritelmä työmarkkinatuesta muutettaisiin työttömyysetuuden määritelmäksi. Pykälän 5 kohdassa muutettaisiin työmarkkinatukeen oikeutetun henkilön määritelmä työttömyysetuuteen oikeutetun henkilön määritelmäksi. Pykälän 6 kohdassa oleva maininta työmarkkinatuesta muutettaisiin työttömyysetuudeksi. Työttömyysetuudella tarkoitetaan työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n mukaisesti sekä työttömyyspäivärahaa että työmarkkinatukea. Määritelmän muutos olisi tarkoituksenmukainen työttömyyden kestoon perustuvien kriteerien eli niin sanotun aktivointiehdon poistamisen johdosta.

3 §. Soveltamisala. Voimassa olevan 3 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään aktivointiehdon täyttymisen kriteereistä. Esityksen myötä työttömyysetuuteen oikeutetut ohjautuisivat kuntouttavaan työtoimintaan monialaisen työllistymissuunnitelman perusteella, jolloin aktivointiehto jäisi voimaan pykälän 1 ja 2 momenttiin vain toimeentulotukea saavien osalta.

Pykälän soveltamisalaan ja 1 ja 2 momentin rakenteeseen tehtäisiin edellä todetun johdosta muutoksia. Voimassa olevan *1 momentin* 1 ja 2 kohdat poistettaisiin ja momentin johdantokappale ja 3 kohta yhdistyisivät 1 momentiksi. Lisäksi 1 momentin maininta alle 25-vuotiaasta työmarkkinatukeen oikeutetusta poistettaisiin. Vastaavasti voimassa olevan *2 momentin* 1 ja 2 kohdat poistettaisiin ja momentin johdantokappale ja 3 kohta yhdistyisivät 2 momentiksi. Lisäksi 2 momentin maininta työmarkkinatukeen oikeutetusta poistettaisiin.

Pykälän *4 momentista* poistettaisiin maininta työmarkkinatuesta. Voimassa olevan 4 momentin mukaan lakia ei sovelleta henkilöön, jolla on kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (681/2023) tarkoitettu voimassa oleva kotoutumissuunnitelma taikka edellä tarkoitettua suunnitelmaa ei ole vielä laadittu. Laskettaessa 1 ja 2 momentin mukaisia määräaikoja otetaan kuitenkin työttömyyden perusteella kotoutumissuunnitelman ajalta maksettu työmarkkinatuki ja toimeentulotuki huomioon. Momentista poistettaisiin viittaus työmarkkinatukeen, sillä pykälän 1 ja 2 momentin määräajat koskisivat vain toimeentulotukea saavia henkilöitä. Tekstin selkeyttämiseksi momentin ensimmäistä virkettä muutettaisiin seuraavasti: ”-- taikka jolle edellä tarkoitettua suunnitelmaa ei ole vielä laadittu”.

Voimassa olevan *5 momentin* mukaan lakia sovelletaan kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen sellaiselle 1 ja 2 momentissa tarkoitettulle henkilölle, joka on ohjattu työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa tarkoitettulla tavalla monialaisen tuen yhteistoimintamalliin ja jonka kanssa laaditaan mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma. Monialainen työllistymissuunnitelma korvaa tällöin kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa. Momentin viittaukset pykälän 1 ja 2 momenttiin muutettaisiin maininnaksi työttömyysetuuteen oikeutettuun tai toimeentulotukea saavaan henkilöön.

4 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön. Pykälän *1 momentin* maininnat työmarkkinatuesta muutettaisiin maininnaksi työttömyysetuudesta. Vastaava muutos tehtäisiin pykälän *2 momenttiin*. Koska kuntouttavaan työtoimintaan ohjaututtaisiin jatkossa aiempaa useammin monialaisen työllistymissuunnitelman perusteella pykälän *3 momenttiin* lisättäisiin informatiivinen viittaus työllistymisen monialaisesta edistämisestä annettuun lakiin. Lisäksi viittaus pääosin kumottuun vuoden 1982 sosiaalihuoltolakiin muutettaisiin viittaukseksi voimassa olevaan vuoden 2014 sosiaalihuoltolakiin.

5 §. Aktivointisuunnitelman laatiminen. Pykälän *2 momentti* kumottaisiin. Voimassa olevan 2 momentin mukaan työvoimaviranomainen on velvollinen viipymättä saatuaan asiasta tiedon Kansaneläkelaitokselta aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan tai 2 momentin 1 tai 2 kohdan edellytykset. Momentti kumottaisiin, koska aktivointiehdon poistuttua työttömyysetuuteen oikeutetuilta, ei työvoimaviranomaisella olisi velvollisuutta aloittaa toimenpiteitä aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

Pykälän *3 momenttiin* tehtäisiin lain 3 §:n muutoksista johtuvia muutoksia. Voimassa olevan 3 momentin viittaukset 3 §:n 1 momentin 3 kohtaan ja 2 momentin 3 kohtaan muutettaisiin viittaukseksi 3 §:n 1 ja 2 momenttiin.

Pykälän *4 momentista* poistettaisiin momentin ensimmäinen lause. Voimassa olevan 4 momentin ensimmäisen lauseen mukaan työvoimaviranomaisen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:n mukainen työllistymissuunnitelma. Muutos johtuisi pykälän 2 momentin kumoamisesta. Lisäksi lain 3 §:ään tehtyjen muutosten johdosta viittaus 3 §:n 1 momentin 3 kohtaan muutettaisiin viittaukseksi 3 §:n 1 momenttiin.

15 §. Kuntouttava työtoiminta eräissä tapauksissa. Pykälästä poistettaisiin maininnat työmarkkinatuesta, työttömyyspäivärahasta ja työvoimaviranomaisesta. Pyyntö kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä esitettäisiin hyvinvointialueelle. Työttömyysetuuteen oikeutetut poistuisivat lain 1 ja 3 §:ään tehtävien muutosten myötä pykälän soveltamisalan piiristä.

Lainkohdan säilyttäminen toimeentulotukea saavilla työttömien osalta olisi kuitenkin perusteltua, sillä siinä on kyse työttömän oikeudesta esittää pyyntö kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä ennen 3 §:ssä säädettyjen määräaikojen täyttymistä. Pyyntöä esittäminen ei jatkossakaan perustaisi viranomaisille velvollisuutta ohjata työtöntä kuntouttavaan työtoimintaan, vaan kuntouttavaa työtoimintaa voidaan järjestää, mikäli hyvinvointialue ja työllisyysviranomainen arvioivat kuntouttavan työtoiminnan parhaiten tukevan henkilön elämänhallintaa ja työllistymisedellytyksiä.

Lakiteknisenä muutoksena pykälästä poistettaisiin mahdollisesti epäselvyyttä aiheuttavat ”siten kuin” viittaukset.

27 §. Kansaneläkelaitoksen tietojenantovelvollisuus. Pykälän 1 momentti kumottaisiin. Voimassa olevan momentin mukaan Kansaneläkelaitos toimittaa työvoimaviranomaiselle tiedot henkilöistä, jotka työmarkkinatuen ja työttömyyspäivärahan maksupäivien osalta täyttävät 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdissa tai 2 momentin 1 tai 2 kohdissa säädetty edellytykset aktivointisuunnitelman tekemiselle. Tiedot tulee toimittaa mainittujen edellytysten täyttymistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä. Momentti kumottaisiin aktivointiehton poistuttua työttömyysetuuteen oikeutetuilta.

28 §. Muutoksenhaku. Pykälän 1 momentin maininta työmarkkinatuesta muutettaisiin maininnaksi työttömyysetuudesta. Lakiteknisenä muutoksena momentista poistettaisiin mahdollisesti epäselvyyttä aiheuttavat ”on voimassa, mitä” viittaukset.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2026.

Lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä sovellettaisiin niihin työttömyysetuuteen oikeutettuihin työttömiin, joille on ennen tämän lain voimaantuloa laadittu aktivointisuunnitelma. Esityksellä ei siten olisi välitöntä vaikutusta jo laadittuihin aktivointisuunnitelmiin.

Säännöksiä sovellettaisiin enintään 31 joulukuuta 2026 asti, jonka jälkeen työttömyysetuuteen oikeutetuille laaditut aktivointisuunnitelmat ja niiden lain 11 §:ssä tarkoitetut oikeusvaikutukset lakkaisivat. Aktivointisuunnitelman lakkaamisen jälkeen työttömyysetuuteen oikeutetun palvelutarpeeseen vastattaisiin joko työllistymissuunnitelman, monialaisen työllistymissuunnitelman tai sosiaalihuoltolain mukaisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella.

Aktivointisuunnitelmia ei laadittaisi työttömyysetuuteen oikeutetuille tämän lain voimaantulon jälkeen. Edellä todettu koskisi myös tilanteita, joissa aktivointisuunnittelu on ehditty aloittamaan ennen tämän lain voimaantuloa. Aktivointisuunnitelmia ei lain voimaantulon jälkeen laadittaisi myöskään niissä tilanteissa, joissa henkilö on työmarkkinatuen ja työttömyyspäivärahan maksupäivien osalta täyttänyt lain 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdissa tai 2 momentin 1 tai 2 kohdissa säädetty edellytykset aktivointisuunnitelman tekemiselle ja josta Kansaneläkelaitos on toimittanut työvoimaviranomaiselle tiedon tämän lain voimaan tullessa. Työttömyysetuuteen oikeutetun osalta palvelutarpeeseen vastattaisiin tämän lain voimaantulon

jälkeen joko työllistymissuunnitelman, monialaisen työllistymissuunnitelman tai sosiaalihuoltolain mukaisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella.

Sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee parhaillaan sosiaalihuollon työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistävien palvelujen kokonaisuuden uudistamista. Valmistelun yhteydessä tarkastellaan myös kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain aktivointisuunnitelmia koskevaa kokonaisuutta sekä laaditaan ohjeistusta siirtymäsäännöksen jälkeiselle ajalle.

9 Toimeenpano ja seuranta

Lain toimivuutta, ja sen vaikutuksia tarkastellaan sosiaalihuollon työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistävien palvelujen kokonaisuuden uudistamisen yhteydessä.

10 Suhde muihin esityksiin

10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Hallitus on antanut eduskunnalle sosiaali- ja terveysministeriön valmistelemat esitykset yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi sekä toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta. Lisäksi hallitus on antanut eduskunnalle työ- ja elinkeinoministeriön valmistelemat esityksen työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Esitykset on tarkoitettu käsiteltäviksi vuoden 2026 talousarvioesityksen yhteydessä. Esityksissä on kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamista koskevia lakiehdotuksia, jotka tulisi sovittaa yhteen tämän esityksen lakiehdotuksen kanssa esitysten eduskuntakäsittelyn aikana.

10.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Esityksen johdosta hyvinvointialueiden toimintamomenttiin 28.89.31 kohdistuisi 1,6 miljoonan euron vähennys vuonna 2026.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esityksessä ehdotetut muutokset liittyvät perusoikeusarvioinnissa erityisesti yhdenvertaisuuteen (6 §), oikeuteen työhön (18 §), oikeuteen sosiaaliturvaan ja riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin (19 §) sekä perusoikeuksien turvaamiseen (22 §). Esityksellä on lisäksi liittymä kunnalliseen ja muuhun alueelliseen itsehallintoon (121 §).

Yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Momentin lauseke ilmaisee säännöksen esitöiden (HE 309/1993 vp, s. 42/II) mukaan yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevan pääperiaatteen. Tähän yleiseen yhdenvertaisuussäännökseen sisältyy mielivallan kieltö ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa. Perinteisesti yhdenvertaisuus lain edessä on merkinnyt ensi sijassa vaatimusta yhdenvertaisuudesta lain soveltamisessa. Yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään. Säännöstä täydentää 6 §:n 2 momentin syrjintäkieltö, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta

asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Luettelo ei ole tyhjentävä.

Perusoikeusuudistuksen esitoissa syrjintäkiellon ei kuitenkaan ole katsottu kieltävän kaikenlaista erontekoa ihmisten välillä, vaikka erottelu perustuisi säännöksessä nimenomaan mainittuun syyhyn. Hyväksyttävän perusteen on valiokunnan käytännössä edellytetty olevan asiallisessa ja kiinteässä yhteydessä lain tarkoitukseen (esim. PeVL 44/2010 vp, s. 6/I). Henkilöihin kohdistuvat erottelut eivät saa olla mielivaltaisia, eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi (esim. PeVL 57/2016 vp, s. 3). Säännös ei myöskään estä tosiasiallisen tasa-arvon turvaamiseksi tarpeellista positiivista erityiskohtelua eli tietyn ryhmän asemaa ja olosuhteita parantavia toimia (HE 309/1993 vp, s. 44). Syrjinnän käsillä oloa on arvioitava menettelyn tosiasiallisten seurausten kannalta (ks. HE 309/1993 vp, s. 44/I).

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 11 §:ssä säädetään erilaisen kohtelun oikeuttamisperusteista. Pykälän 1 momentin mukaan erilainen kohtelu ei ole syrjintää, jos kohtelu perustuu lakiin ja sillä muutoin on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia. Lisäksi yhdenvertaisuuslain 9 § mahdollistaa sellaisen oikeasuhtaisen erilaisen kohtelun, jonka tarkoituksena on yhdenvertaisuuden tosiasiallinen edistäminen. Lisäksi perustuslakivaliokunta on tulkintakäytännössään vakiintuneesti korostanut, ettei perustuslain yhdenvertaisuusperiaatteesta voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (esim. PeVL 2/2011 vp, s. 2/II, PeVL 64/2010 vp, s. 2 PeVL 25/2006 vp, s. 2/I, PeVL 59/2002 vp, s. 2/II). Lainsäädännölle on ominaista, että se kohtelee hyväksyttävien yhteiskunnallisten päämäärien vuoksi ihmisiä eri tavoin pyrittäessä esimerkiksi eri ryhmien tarpeita vastaavaan sääntelyyn (esim. PeVL 64/2010 vp, s. 2, PeVL 28/2009 vp, s. 2/II, PeVL 38/2006 vp, s. 2/I.).

Ehdotettu lainmuutos turvaa yhdenvertaisuuden toteutumista. Toimeentulotukea saavien voidaan katsoa olevan haavoittuvassa asemassa suhteessa työssä käyvään väestöön, mutta myös suhteessa työttömyysetuuteen oikeutettuihin työttömiin. Vaikka työttömyysetuuteen oikeutetut työttömät ja toimeentulotukea saavat työttömät ohjautuisivat jatkossa kuntouttavaan työtoimintaan ja muihin palveluihin erilaisten suunnitelmien perusteella, olisi aktivointiehdon säilyttäminen toimeentulotukea saavien osalta kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa perusteltua tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Ilman aktivointiehdon säilyttämistä toimeentulotukea saavien mahdollisuus päästä palveluihin voisi vakavasti vaarantua.

Työllisyyden edistäminen ja oikeus sosiaaliturvaan sekä riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin

Perustuslain 18 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Työllisyyden edistämistä koskeva säännös on julkiseen valtaan kohdistuva perustuslaillinen toimeksianto. Työllisyyden edistämismenot merkitsee sitä, että julkisen vallan tulee pyrkiä estämään pysyvästi työtä vailla olevien henkilöiden ryhmän muodostuminen (HE 309/1993 vp, s. 68/II, PeVL 19/2018 vp, s. 2, PeVL 44/2000 vp, s. 2/I, PeVL 17/1995 vp, s. 1–2). Sanamuotonsa mukaisesti perustuslain 18 § velvoittaa julkista valtaa kokonaisuutena ja koskee siten myös hyvinvointialueita ja kuntia. Käsitellessään ehdotusta kuntouttavasta työtoiminnasta annetuksi laiksi, perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan (PeVL 44/2000 vp, s. 2/I) esityksellä olevan selkeä asiayhteys perustuslain 18 §:n 2 momentissa säädettyyn julkisen vallan velvollisuuteen edistää työllisyyttä ja pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Valiokunnan mukaan kuntouttavalla työtoiminnalla on myös asiallinen yhteys pyrkimykseen madaltaa työllistymisen yksilötason esteitä.

Perustuslain 19 §:ssä säädetään oikeudesta sosiaaliturvaan. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Pykälän 2 momentin mukaan lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella.

Kuntouttava työtoiminta on sosiaalipalvelu, joka pyrkii torjumaan sosiaalista syrjäytymistä. Se on kuitenkin myös työllistymistä edistävä palvelu, jonka nimenomaisena tavoitteena on parantaa henkilön valmiuksia ja mahdollisuuksia päästä avoimille työmarkkinoille tai osallistua ammatilliseen koulutukseen taikka julkisiin työvoimapalveluihin. Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain soveltamisalaan kuuluvilla henkilöillä on etuuden menettämisen tai alentamisen uhalla velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen sekä aktivointisuunnitelmassa sovittuun kuntouttavaan työtoimintaan. Aktivointisuunnittelulla on siten yhtymäkohta myös perustuslain välttämättömän huolenpidon ja toimeentulon sekä työttömyyden aikaisen perustoimeentuloturvan säännöksiin.

Lakiehdotuksessa ehdotetut muutokset eivät vaikuta henkilön oikeuteen saada työttömyysetuutta tai toimeentulotukea taikka muuta sosiaaliturvaetuutta.

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Säännös viittaa etenkin palvelujen saatavuuden turvaamiseen. Perustuslain 19 §:n 3 momentissa mainitulle oikeudelle riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin on vakiintunut tietty oikeudellinen sisältö ja arviointiperusteet. Palvelujen riittävyyden arvioimisessa lähtökohtana on niiden mukaan sellainen palvelujen taso, joka luo jokaiselle ihmiselle edellytykset toimia yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä (HE 309/1993 vp, s. 71/II). Säännöksen tarkoituksena ei ole turvata mitään nimenomaista tapaa tarjota palveluita, vaan edellytyksenä on, että palveluita on tarjolla riittävästi (PeVL 11/1995 vp, s. 2/I).

Esityksen vaikutuksia työttömyysetuuteen oikeutettujen työttömien asemaan on käsitelty edellä jaksossa 4.2.2. Esityksen seurauksena on mahdollista, että osa työttömyysetuuteen oikeutetuista työttömistä saattaisi jäädä vaille aktivointisuunnitelmaa tai monialaista työllistymissuunnitelmaa, jolloin ohjautumista kuntouttavaan työtoimintaan ei tapahtuisi. Kuten esityksen vaikutusarvioinnissa on todettu, voidaan työttömien työ- ja toimintakykyä ja elämänhallintaa edistää sekä syrjäytymisen uhkaa ehkäistä muillakin sosiaalihuollon palveluilla, kuten esimerkiksi sosiaalisella kuntoutuksella, jota voidaan järjestää sosiaalihuoltolain 4 luvun mukaisella palvelutarpeen arviolla, suunnitelmalla ja päätöksellä. Siten aktivointiehdon poistaminen työttömyysetuuteen oikeutetuilta työttömiltä ei johtaisi tilanteeseen, jossa henkilöt jäisivät kokokaan ilman palveluita, eikä perustuslaissa säädetty oikeus riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin siten vaarantuisi.

Perus- ja ihmisoikeuksien turvaaminen

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Perusoikeusuudistuksen esitöiden (HE 309/1993 vp, s. 75/I) mukaan säännös korostaa pyrkimystä perusoikeuksien aineelliseen turvaamiseen muodollisen, menettelyvaatimuksiin liittyvän perusoikeusturvan rinnalla. Velvoite kohdistuu myös lainsäätäjään. Ehdotettu sääntelyratkaisu toteuttaa mainittua velvoitetta, sillä siinä turvataan perustuslain 19 §:ssä säädettyä oikeutta sosiaaliturvaan ja riittävin sosiaalipalveluihin. Lisäksi ehdotus toteuttaa perustuslain 18 §:n 2 momentissa säädettyä julkisen vallan velvollisuutta edistää työllisyyttä ja pyrkimystä turvata jokaiselle oikeus työhön.

Kunnallinen ja muu alueellinen itsehallinto

Perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä on säädettävä lailla. Lisäksi itsehallinnosta kuntia suuremmilla hallintoalueilla säädetään lailla (121.4 §). Perustuslakivaliokunta on kunnallista itsehallintoa koskevassa lausuntokäytännössään korostanut, että tehtävistä säädettäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan (PeVL 30/2013 vp, s. 5/II, PeVL 12/2011 vp, s. 2/II, PeVL 41/2010 vp, s. 5/II). Rahoitusperiaatteen toteutumisen kannalta olennaista on, arvioidaanko muutoksen vaarantavan perustuslain 121 §:ssä turvatu kunnallisen itsehallinnon taloudellisen puolen (PeVL 34/2013 vp, s. 3/I).

Perustuslakivaliokunnan mukaan perustuslain 121 §:n 4 momentissa tarkoitettujen alueiden rahoitusta tulee soveltuvin osin arvioida perustuslakivaliokunnan rahoitusperiaatetta koskevan käytännön valossa. Rahoitusperiaatteen merkitys kuntia suurempia hallintoalueita koskevan sääntelyn valtiosääntöisessä arvioinnissa poikkeaa kuitenkin perustuslakivaliokunnan mukaan muun muassa puuttuvan verotusoikeuden vuoksi arvioinnista kuntien osalta (PeVL 15/2018 vp, s. 21). Ratkaisevassa asemassa hyvinvointialueille osoitettujen tehtävien asianmukaisen hoitamisen turvaamisessa on siten nimenomaan valtion rahoituksen riittävyys ja sen oikea kohdentaminen (PeVL 15/2018 vp, s. 21). Perustuslakivaliokunta on pitänyt olennaisena, että sosiaali- ja terveystalveluiden rahoituksen on riittävästi vastattava palvelutarvetta (PeVL 17/2021 vp, s. 23, PeVL 15/2018 vp, s. 23).

Lakiehdotuksessa ei esitetä uusia tehtäviä työvoimaviranomaisille tai hyvinvointialueille. Olemassa olevien tehtävien osalta monialaisten työllistymissuunnitelmien määrän arvioidaan kasvavan, mutta toisaalta laadittavien aktivointisuunnitelmien määrä vähenisi merkittävästi. Ehdotuksen ei siten arvioida vaarantavan rahoitusperiaatteen toteutumista.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 5 §:n 2 momentti sekä 27 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin ne ovat laissa 399/2023, ja
muutetaan 1 §, 2 §:n 1 ja 4–6 kohta, 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 momentti, 4 §, 5 §:n 3 ja 4 momentti, 15 § sekä 28 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 1 §, 2 §:n 1 kohta, 3 §:n 1 ja 5 momentti, 5 §:n 4 momentti sekä 15 § laissa 399/2023, 2 §:n 4 kohta laissa 1293/2002, 2 §:n 5 kohta laissa 1003/2002, 2 §:n 6 kohta laissa 937/2012, 3 §:n 2 momentti ja 4 § laeissa 937/2012 ja 399/2023, 3 §:n 4 momentti laissa 1103/2024, 5 §:n 3 momentti laissa 591/2022 sekä 28 §:n 1 momentti laissa 1314/2014, seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään toimenpiteistä, joilla parannetaan työttömyyden perusteella työttömyysetuutta tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla, sekä edistetään hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja työvoimaviranomaisen tarjoamaan julkiseen työvoimapalveluun. Laissa säädetään myös toimenpiteisiin osallistuvan henkilön oikeuksista ja velvollisuuksista.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *aktivointisuunnitelmalla* työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavalle työttömälle henkilölle työllistymisedellytysten ja elämänhallinnan parantamiseksi laadittavaa suunnitelmaa, jonka työvoimaviranomainen ja hyvinvointialue laativat yhdessä henkilön kanssa;

4) *työttömyysetuudella* työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettua etuutta.

5) *työttömyysetuuteen oikeutetulla* henkilöllä, joka saa työttömyysetuutta, ja työttömyysturvalain 10 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitettua henkilöä;

6) *kulukorvauksella* kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalle työttömyysetuuden saajalle työttömyysturvalain 10 luvun 6 §:n 2 momentin nojalla maksettavaa päiväkohtaista korvausta;

3 §

Soveltaisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle toimeentulotukea saavalle, jolle on järjestetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työnhakukeskustelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen 12 kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.

Tätä lakia ei sovelleta henkilöön, jolla on kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (681/2023) tarkoitettu voimassa oleva kotoutumissuunnitelma taikka jolle edellä tarkoitettua suunnitelmaa ei ole vielä laadittu. Laskettaessa 1 ja 2 momentin mukaisia määräaikoja otetaan kuitenkin työttömyyden perusteella kotoutumissuunnitelman ajalta maksettu toimeentulotuki huomioon.

Tätä lakia sovelletaan kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen sellaiselle työttömyysetuuteen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle henkilölle, joka on ohjattu työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa (381/2023) tarkoitetulla tavalla monialaisen tuen yhteistoimintamalliin ja jonka kanssa laaditaan mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma. Monialainen työllistymissuunnitelma korvaa tässä laissa tarkoitetun aktivointisuunnitelman.

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jos tästä laista ei muuta johdu, kuntouttavan työtoiminnan ajalta myönnettävään työttömyysetuuteen, kulukorvaukseen, toimeentulotukeen sekä niitä koskevaan asiaan sovelletaan, mitä työttömyysturvalaissa työttömyysetuudesta, kulukorvauksesta ja niitä koskevasta asiasta säädetään sekä mitä toimeentulotuesta annetussa laissa toimeentulotuesta ja toimeentulotukea koskevasta asiasta säädetään.

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyysetuuteen tai kulukorvaukseen, viittauksen katsotaan koskevan myös kuntouttavan työtoiminnan ajalta maksettavaa työttömyysetuutta ja kulukorvausta, jollei tästä laista muuta johdu.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään aktivointisuunnitelman laatimisesta ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä, sovelletaan, mitä työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa, sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000), sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) sekä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädetään.

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Hyvinvointialue on velvollinen viipymättä aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 tai 2 momentissa säädetyt edellytykset.

Hyvinvointialueen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työvoimaviranomainen on tehnyt henkilön kanssa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:n mukaisen työllistymissuunnitelman tai että työvoimaviranomainen on varannut

edellä 3 §:n 1 momentissa tarkoitetulle henkilölle tilaisuuden työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun työnhakukeskusteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakukeskusteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, hyvinvointialueen tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

15 §

Kuntouttava työtoiminta eräissä tapauksissa

Työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavalle henkilölle voidaan hänen pyynnöstään järjestää kuntouttavaa työtoimintaa ennen 3 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjä määräaikoja, jos hyvinvointialue ja työvoimaviranomainen varattuaan henkilölle tilaisuuden tulla kuulluksi arvioivat kuntouttavan työtoiminnan parhaiten tukevan henkilön elämänhallintaa ja työllistymisedellytyksiä. Ennen toiminnan järjestämistä on laadittava kuntouttavaa työtoimintaa koskeva aktivointisuunnitelma tai työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma. Henkilön on esitettävä kuntouttavaa työtoimintaa koskeva pyyntö hyvinvointialueelle.

28 §

Muutoksenhaku

Haettaessa muutosta tämän lain 10 tai 18 §:ssä tarkoitettuun päätökseen sovelletaan työttömyysetuuden osalta, mitä työttömyysturvalain 12 luvussa säädetään, ja toimeentulotuen osalta, mitä sosiaalihuoltolain (1301/2014) 6 luvussa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Niihin työttömyysetuuteen oikeutettuihin työttömiin, joille on ennen tämän lain voimaantuloa laadittu aktivointisuunnitelma, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä enintään 31 päivään joulukuuta 2026.

Helsingissä 22.9.2025

Pääministeri

Petteri Orpo

Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso

Laki

kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 5 §:n 2 momentti sekä 27 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin ne ovat laissa 399/2023, ja
muutetaan 1 §, 2 §:n 1 ja 4–6 kohta, 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 momentti, 4 §, 5 §:n 3 ja 4 momentti, 15 § sekä 28 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 1 §, 2 §:n 1 kohta, 3 §:n 1 ja 5 momentti, 5 §:n 4 momentti sekä 15 § laissa 399/2023, 2 §:n 4 kohta laissa 1293/2002, 2 §:n 5 kohta laissa 1003/2002, 2 §:n 6 kohta laissa 937/2012, 3 §:n 2 momentti ja 4 § laeissa 937/2012 ja 399/2023, 3 §:n 4 momentti laissa 1103/2024, 5 §:n 3 momentti laissa 591/2022 sekä 28 §:n 1 momentti laissa 1314/2014, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain tarkoitus

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään toimenpiteistä, joilla parannetaan *pitkään jatkuneen* työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla sekä edistetään hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja työvoimaviranomaisen tarjoamaan julkiseen työvoimapalveluun. Laissa säädetään myös toimenpiteisiin osallistuvan henkilön oikeuksista ja velvollisuuksista.

Tässä laissa säädetään toimenpiteistä, joilla parannetaan työttömyyden perusteella *työttömyysetuutta* tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla, sekä edistetään hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja työvoimaviranomaisen tarjoamaan julkiseen työvoimapalveluun. Laissa säädetään myös toimenpiteisiin osallistuvan henkilön oikeuksista ja velvollisuuksista.

2 §

2 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:
1) *aktivointisuunnitelmalla* *pitkään työttömänä olleelle* henkilölle työllistymisedellytysten ja elämänhallinnan parantamiseksi laadittavaa suunnitelmaa, jonka työvoimaviranomainen ja hyvinvointialue laativat yhdessä henkilön kanssa;

Tässä laissa tarkoitetaan:
1) *aktivointisuunnitelmalla* *työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavalle* työttömälle henkilölle työllistymisedellytysten ja elämänhallinnan parantamiseksi laadittavaa suunnitelmaa, jonka työvoimaviranomainen ja

4) työmarkkinatuella työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettua tukea;

5) työmarkkinatukeen oikeutetulla henkilöllä, joka saa työmarkkinatukea, ja työttömyysturvalain 10 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitettua henkilöä;

6) kulukorvauksella kuntouttavaan työtöimintaan osallistuvalla työmarkkinatuen saajalle työttömyysturvalain 10 luvun 6 §:n 2 momentin nojalla maksettavaa päiväkohtaista korvausta;

hyvinvointialue laativat yhdessä henkilön kanssa;

4) **työttömyysetuudella** työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettua etuutta;

5) **työttömyysetuuteen** oikeutetulla henkilöllä, joka saa **työttömyysetuutta**, ja työttömyysturvalain 10 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitettua henkilöä;

6) kulukorvauksella kuntouttavaan työtöimintaan osallistuvalla **työttömyysetuuden** saajalle työttömyysturvalain 10 luvun 6 §:n 2 momentin nojalla maksettavaa päiväkohtaista korvausta;

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle:

1) jolle on laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 38 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päiväältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana;

2) jolle on laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja joka on saanut työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n mukaisen työttömyyspäivärahauden ajan työttömyyspäivärahaa; taikka

3) jolle on järjestetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työnhakukeskustelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle alle 25-vuotiaalle toimeentulotukea saavalle, jolle on järjestetty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu työnhakukeskustelu ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen 12 kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.

Tätä lakia ei sovelleta henkilöön, jolla on kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (681/2023) tarkoitettu voimassa oleva kotoutumissuunnitelma taikka jolle edellä

Voimassa oleva laki

kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen työttömälle 25 vuotta täyttäneelle työmarkkinatukeen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle, jolle on aiemmin laadittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma ja:

1) joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä;

2) joka on työttömyysturvalain 6 luvun 7 tai 9 §:n mukaisen työttömyyspäivärahauden jälkeen saanut työttömyyden perusteella työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä; taikka

3) jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen 12 kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuihin toimeentulotukeen.

Tätä lakia ei sovelleta henkilöön, jolla on kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (681/2023) tarkoitettu voimassa oleva kotoutumissuunnitelma taikka edellä tarkoitettua suunnitelmaa ei ole vielä laadittu. Laskettaessa 1 ja 2 momentin mukaisia määräaikoja otetaan kuitenkin työttömyyden perusteella kotoutumissuunnitelman ajalta maksettu työmarkkinatuki ja toimeentulotuki huomioon.

Tätä lakia sovelletaan kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen sellaiselle 1 ja 2 momentissa tarkoitettulle henkilölle, joka on ohjattu työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa (381/2023) tarkoitettulla tavalla monialaisen tuen yhteistoimintamalliin ja jonka kanssa laaditaan mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma. Monialainen työllistymissuunnitelma korvaa tässä laissa tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa.

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jos tästä laista ei muuta johdu, kuntouttavan työtoiminnan ajalta myönnettävään työmarkkinatukeen, kulukorvaukseen,

Ehdotus

tarkoitettua suunnitelmaa ei ole vielä laadittu. Laskettaessa 1 ja 2 momentin mukaisia määräaikoja otetaan kuitenkin työttömyyden perusteella kotoutumissuunnitelman ajalta maksettu toimeentulotuki huomioon.

Tätä lakia sovelletaan kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen sellaiselle työttömyysetuuteen oikeutetulle tai toimeentulotukea saavalle henkilölle, joka on ohjattu työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa (381/2023) tarkoitettulla tavalla monialaisen tuen yhteistoimintamalliin ja jonka kanssa laaditaan mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma. Monialainen työllistymissuunnitelma korvaa tässä laissa tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa.

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jos tästä laista ei muuta johdu, kuntouttavan työtoiminnan ajalta myönnettävään työttömyysetuuteen, kulukorvaukseen,

toimeentulotukeen sekä niitä koskevaan asiaan sovelletaan, mitä työttömyysturvalaissa työmarkkinatuesta, kulukorvauksesta ja niitä koskevasta asiasta säädetään sekä mitä toimeentulotuesta annetussa laissa toimeentulotuesta ja toimeentulotukea koskevasta asiasta säädetään.

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan työttömyysturvalain mukaiseen työmarkkinatukeen tai kulukorvaukseen, viittauksen katsotaan koskevan myös kuntouttavan työtoiminnan ajalta maksettavaa työmarkkinatukea ja kulukorvausta, jollei tästä laista muuta johdu.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään aktivointisuunnitelman laatimisesta ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä, sovelletaan, mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000), sosiaalihuoltolaissa (710/1982) sekä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädetään.

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

Työvoimaviranomainen on velvollinen viipymättä saatuaan asiasta tiedon Kansaneläkelaitokselta aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan tai 2 momentin 1 tai 2 kohdan edellytykset.

Hyvinvointialue on velvollinen viipymättä aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tai 2 momentin 3 kohdassa säädetyt edellytykset.

Työvoimaviranomaisen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että henkilön kanssa on tehty työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:n mukainen

toimeentulotukeen sekä niitä koskevaan asiaan sovelletaan, mitä työttömyysturvalaissa *työttömyysetuudesta*, kulukorvauksesta ja niitä koskevasta asiasta säädetään sekä mitä toimeentulotuesta annetussa laissa toimeentulotuesta ja toimeentulotukea koskevasta asiasta säädetään.

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan työttömyysturvalain mukaiseen *työttömyysetuuteen* tai kulukorvaukseen, viittauksen katsotaan koskevan myös kuntouttavan työtoiminnan ajalta maksettavaa *työttömyysetuutta* ja kulukorvausta, jollei tästä laista muuta johdu.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään aktivointisuunnitelman laatimisesta ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä, sovelletaan, mitä *työllistymisen monialaisesta edistämisestä* annetussa laissa, sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000), sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) sekä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädetään.

5 §

Aktivointisuunnitelman laatiminen

(kumotaan 2 momentti)

Hyvinvointialue on velvollinen viipymättä aloittamaan toimenpiteet aktivointisuunnitelman laatimiseksi henkilölle, joka täyttää 3 §:n 1 tai 2 momentissa säädetyt edellytykset.

Hyvinvointialueen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työvoimaviranomainen on tehnyt henkilön kanssa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:n mukaisen

työllistymissuunnitelma. Hyvinvointialueen tulee ennen toimenpiteiden aloittamista varmistua, että työvoimaviranomainen on tehnyt henkilön kanssa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:n mukaisen työllistymissuunnitelman tai että työvoimaviranomainen on varannut edellä 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun työnhakukeskusteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakukeskusteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, hyvinvointialueen tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

työllistymissuunnitelman tai että työvoimaviranomainen on varannut edellä 3 §:n 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle tilaisuuden työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 32 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun työnhakukeskusteluun. Jos työllistymissuunnitelmaa ei ole voitu tehdä tai tilaisuutta työnhakukeskusteluun varata sen johdosta, ettei henkilön työnhaku ole ollut voimassa, hyvinvointialueen tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi.

15 §

Kuntouttava työtoiminta eräissä tapauksissa

Työmarkkinatukeen oikeutetulle tai työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavalle tai työttömyyspäivärahaa saavalle henkilölle voidaan hänen pyynnöstään järjestää kuntouttavaa työtoimintaa ennen 3 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjä määräaikoja, jos hyvinvointialue ja työvoimaviranomainen varattuaan henkilölle tilaisuuden tulla kuulluksi arvioivat kuntouttavan työtoiminnan parhaiten tukevan henkilön elämänhallintaa ja työllistymisedellytyksiä. Ennen toiminnan järjestämistä on laadittava kuntouttavaa työtoimintaa koskeva aktivointisuunnitelma siten kuin 3 luvussa säädetään tai monialainen työllistymissuunnitelma siten kuin työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa säädetään. Henkilön on esitettävä kuntouttavaa työtoimintaa koskeva pyyntö *työvoimaviranomaiselle tai* hyvinvointialueelle.

15 §

Kuntouttava työtoiminta eräissä tapauksissa

Työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavalle henkilölle voidaan hänen pyynnöstään järjestää kuntouttavaa työtoimintaa ennen 3 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjä määräaikoja, jos hyvinvointialue ja työvoimaviranomainen varattuaan henkilölle tilaisuuden tulla kuulluksi arvioivat kuntouttavan työtoiminnan parhaiten tukevan henkilön elämänhallintaa ja työllistymisedellytyksiä. Ennen toiminnan järjestämistä on laadittava kuntouttavaa työtoimintaa koskeva aktivointisuunnitelma tai työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma. Henkilön on esitettävä kuntouttavaa työtoimintaa koskeva pyyntö hyvinvointialueelle.

27 §

*Kansaneläkelaitoksen
tietojenantovelvollisuus*

Kansaneläkelaitos toimittaa työvoimaviranomaiselle tiedot henkilöistä, jotka työmarkkinatuen ja työttömyyspäivärahan maksupäivien osalta täyttävät 3 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdissa tai 2 momentin 1 tai 2 kohdissa säädetty edellytykset aktivointisuunnitelman tekemiselle. Tiedot tulee toimittaa mainittujen edellytysten täyttymistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.

28 §

Muutoksenhaku

Haettaessa muutosta tämän lain 10 tai 18 §:ssä tarkoitettuun päätökseen on työmarkkinatuen osalta voimassa, mitä työttömyysturvalain 12 luvussa säädetään ja toimeentulotuen osalta voimassa, mitä sosiaalihuoltolain (1301/2014) 6 luvussa säädetään.

27 §

*Kansaneläkelaitoksen
tietojenantovelvollisuus*

(kumotaan 1 momentti)

28 §

Muutoksenhaku

Haettaessa muutosta tämän lain 10 tai 18 §:ssä tarkoitettuun päätökseen sovelletaan työttömyysetuuden osalta, mitä työttömyysturvalain 12 luvussa säädetään ja toimeentulotuen osalta, mitä sosiaalihuoltolain (1301/2014) 6 luvussa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Niihin työttömyysetuuteen oikeutettuihin työttömiin, joille on ennen tämän lain voimaantuloa laadittu aktivointisuunnitelma, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä enintään 31 päivään joulukuuta 2026.
